1449

პროლეტარიელნო, ერთელ ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

პარასკევი, 14 თებერვალი, 1941 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველკვირეული ორგანო | № 7 (166) ფასი 30 კაპ.

ბრძანებულება

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მერვე სესიის მოწვევის შესახებ

მოწვეულ იქნას საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის უმაღლესი საბჭოს მერვე სესია ა. წ. 25 თებერვალს ქ. მოსკოვში.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე
მ. კალინინი.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი
ა. გორკინი.

მოსკოვი, კრემლი.
1941 წლის 4 თებერვალი.

ბრძანებულება

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა

საქართველოს სსრ 20 წლისთავის აღსანიშნავად საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს საიუბილეო მე-4 სესიის მოწვევის შესახებ

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის 20 წლისთავის აღსანიშნავად მოწვეულ იქნას საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს საიუბილეო — მე-4 სესია 1941 წ. 24 თებერვალს ქ. თბილისში.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე
შ. მახარაძე

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი
ვ. ეგნატაშვილი

თბილისი, 1941 წ. 11 თებერვალი.

საინფორმაციო ცნობა

7 თებერვალს შესდგა საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის IV პლენუმი.

პლენუმმა განიხილა შემდეგი საკითხები:

1. სუბტროპიკულ კულტურათა საგაზაფხულო სასოფლო - სამეურნეო სამუშაოებისათვის მზადების მიმდინარეობის შესახებ.
2. საკ. კ. პ. (ბ) XVIII საკავშირო კონფერენციის დელეგატების არჩევა.
3. საორგანიზაციო საკითხი.

პირველ საკითხზე მოხსენებით გამოვიდა ამხ. **ს. გ. ხოშტარია.**

მოხსენების გამო გამართულ კამათში გამოვიდნენ: ამხ. პ. კ. თოდუა (საქ. კ. პ. (ბ) გალის რაიკომი), გ. ნ. კოკაია (გუდაუთის რაიკომი), ს. ი. ბუაძე (ლანჩხუთის რაიკომი), ბ. ი. ყურაშვილი (მახარაძის რაიკომი), ი. ლ. დვალი (ქობულეთის რაიკომი), დ. მ. ჯახნაკია (წულუკიძის რაიკომი), ა. გ. ჯიქია (ხობის რაიკომი), ნ. ვ. გაბუნია (ფოთის საქალაქო კომიტეტი) და მ. ი. ბარამია (საქ. კ. პ. (ბ) აფხაზეთის საოლქო კომიტეტი).

კამათის დასასრულს სიტყვით გამოვიდა საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **კ. ნ. ჩარკვიანი.**

მოხსენების გამო პლენუმმა მიიღო სათანადო გადაწყვეტილება. საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა აირჩია საკ. კ. პ. (ბ) XVIII საკავშირო კონფერენციის დელეგატები.

საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მესამე მდივნის მოვალეობის აღმსრულებლად პლენუმმა აირჩია ამხ. **ვ. დ. ბუჯიაშვილი.**

საქართველოს სსრ სახკომსაბჭოში

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის დაარსების შესახებ

საქართველოს სსრ სახალხო კომისართა საბჭომ 1941 წლის 10 თებერვლის სხდომაზე განიხილა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის დაარსების საკითხი.

სახკომაბჭომ აღნიშნა, რომ საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის მანძილზე საქართველოში შეიქმნა სამეცნიერო-საკვლევო დაწესებულებათა ფართო ქსელი და მნიშვნელოვნად გაიზარდა მეცნიერ მუშაკთა მაღალკვალიფიციური კადრები.

გაითვალისწინა რა საქართველოში სამეცნიერო-საკვლევო საქმის შემდგომი განვითარების ინტერესები და რესპუბლიკის სამეცნიერო-საკვლევო დაწესებულებათა ხელმძღვანელობის ერთ ხელმძღვანელ ცენტრად გაერთიანების საჭიროება, საქართველოს სსრ სახკომსაბჭომ გადასწყვიტა დააარსოს საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია.

საქართველოს სსრ სახკომსაბჭოს დადგენილებით საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამგებლობაში გადაცემულია სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის საქართველოს ფილიალის ყველა დაწესებულება, საქართველოს სსრ განსახკომის განმგებლობაში არსებული საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმი, აგრეთვე სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამგებლობაში არსებული გეოლოგიის ინსტიტუტი, ფიზიოლოგიის ინსტიტუტი, ფსიქოლოგიის ლაბორატორია, აგრეთვე ყოფილი ფიზიკური ინსტიტუტის ლაბორატორია.

საქართველოს სსრ სახკომსაბჭომ საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრთა პირველი შემადგენლობა 15 კაცით განსაზღვრა.

საქართველოს სსრ სახკომსაბჭომ დაადგინა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრთა პირველი შემადგენლობის შერჩევისა და დამტკიცების შემდეგი წესი.

ა) საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრთა შემადგენლობას შეარჩევს მთავრობის სპეციალური კომისია, რომელიც თავის წინადადებებს განსახილველად და დასამტკიცებლად წარუდგენს საქართველოს სსრ სახალხო კომისართა საბჭოს;

ბ) საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრთა პირველი შემადგენლობის კანდიდატებს ასახელებენ სამეცნიერო დაწესებულებები, საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, ცალკეული მეცნიერი მუშაკები და მათი ჯგუფები იმ მეცნიერთა შემადგენლობიდან, რომლებმაც მეცნიერება გაამდიდრეს პირველხარისხოვანი მეცნიერული მნიშვნელობის ნაშრომებით და რომლებიც ხელს უწყობენ სსრ კავშირის სოციალისტურ მშენებლობას;

გ) სამეცნიერო დაწესებულებები, საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, ცალკეული მეცნიერი მუშაკები და მათი ჯგუფები ასახელებენ საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრობის კანდიდატებს და სათანადო მასალებს უდგენენ მთავრობის კომისიას 1941 წლის 20 თებერვლამდე.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრობის კანდიდატების შესახებ სამეცნიერო დაწესებულებების, საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისა და ცალკეული მეცნიერი მუშაკებისა და მათი ჯგუფების მიერ წარმოდგენილი მასალების განსახილველად საქართველოს სსრ სახკომსაბჭომ გამოიყო კომისია შემდეგი შემადგენლობით: თავმჯდომარე — საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისარი ამხ. გ. ი. კიკნაძე, წევრები: ამხ. ი. ყ. თავაძე, დ. ს. ყითშიძე (სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი), აკადემიკოსი ნ. ი. მუსხელიშვილი, აკადემიკოსი ი. ს. ბერიტაშვილი, პროფესორი ს. ნ. ჯანაშია და პროფესორი გ. ს. ახვლედიანი.

საქართველოს სსრ სახკომსაბჭომ დაამტკიცა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის სტრუქტურა და წესდება.

ახალი ლექსები

სიმონ ჩიქოვანი

ოცნება სვეტიცხოვლისათვის

მამის ვარამი სინათლეს აქრობს,
მახსოვს, წინათაც სწუხდა მშობელი:
ბავშვები სადმე არ დამეჩაგროს,
ფუჭად არ განვლონ წუთისოფელი.
ის სანთელივით გაფითრდებოდა
და სტუდენტობის სიმაღლე სწამდა,
თვალს მილულავდა, ჩაფიქრდებოდა
და აბედვით ოცნება აწვავდა.
გატაცებული ბუხრის ნაცარით
და დიკენსივით მთხრობელი ამბის,
საქართველოსთვის მართლა დამწვარი,
ეხლაც ჩემს სულში შუქივით დაჰქრის.
ჩემს სტუდენტობას ელოდა მშვიდი,
და გვიამბობდა სულხანის არაკს,
უერთდებოდა ოცნების ხიდით
ყალყზე წამომდგარ ცხენიან ქალაქს,
თითქო კალათში ეწყო საგზალი,
ნაკვერცხალივით ფიქრი ცისმარი.
ნისლში ელავდა ბევრი ვაგზალი,
როგორც ჩემი და მამის სიზმარი.
ნაკვერცხალს ჰგავდა მშობელი ფერით,
გვანახლებდა ამბები მისი,
რომ გავხდებოდი მთის ინჟინერი
და დამლურსავდა მაღლობზე ნისლი,
რომ ქესტობა და უფულობა
აღარ იქნება თვისება ჩემი.
ბრძენივით მოვა მოწიფულობა,
ნაპირს მაჩვენებს ცხოვრების გემი.
როგორც ზეცაში ნახტომი ირმის,
ფიქრის ნამწვავი მიძღოდა აგრე.
მე ინჟინერი ვერ გავხდი მერმის
და სტუდენტობაც დავტოვე ადრე.
განვლილ ცხოვრების მრავალი ყამი,
შუანნის კაცობა თუ დაკაცება,
ვერ დავამგვანე ვერც ერთი წამი
მამის ოცნებას და გატაცებას.
მაგრამ ჩემ სულში მშრომელი მღერის,
მშობლიურ გრძნობის ჭაპანს ვეწევი,
და მოღუღუნე ფერადი კერის
მამისგან დამრჩა ნაანდერძევი.

სვეტიცხოვლის ქალაქი

სტუდენტთა ქალაქს, მწუხრზე, წყნეთიდან,
მე ჩამოვუვლი ჩემი წყლულებით,
დაო, მომწყდება ცრემლის წვეთი და
რა გიყო, არსად არ შეგულები!

მერხებზე სხედან შენი ტოლები,
სმენად-ქმნილნი და ფრთებ-გაწაფულნი.
შენც აქ სიცოცხლეს მოაქროლებდი,
დაჭკნა სიცოცხლე და გაზაფხული.

მაგრამ, მგონია, ოცნება უცხო,
ჩვენი კოცონის წვის მონაწილე,
ზის სტუდენტებთან, ცქრიალით ცოცხლობს,
როგორც მერცხალი და სიყმაწვილე.

დერეფნებიდან ფრთადანაზებით
ჩვენი ქალები მოჰქრიან ჯიქურ.
ჯაჭუა ბიჭები თუ ლამაზები
თვალს აყოლებენ ბელადის ჩიბუხს.

წარსულის წილი გულისთქმაც ჰყვავის,
მას კათედრაზე მხცოვანი ათბობს,
ხოლო ჯავშნები, ჭვარტლივით შავი,
ლექციით ამდგარ წინაპრებს ამკობს.

მეც, შემოსული ვაკეში ვტოკავ,
პეშვით მიპყრია გრძნობის ჭარაგი.
სამშობლოს დამცველ ხასანელს მოჭგავს
სტუდენტების და ჩემი ქალაქი.

ამ მიდამოში გუმანი ჩემი
ივიწყებს, ოდეს ჭონდა წყლულები.
ვიღაც მიღიმის შენსავით მრწემი
და უხილავად აქ მეგულები.

ნუ მოვიგონებთ წარსულს ონავარს,
ავყვეთ წყნეთისკენ გულისხმას დინჯად:
ყოველ საწოლში სძინავს მომავალს,
ან უბის წიგნში ოცნებას სინჯავს.

გამოუვლიათ წვიმა და თქეში
და ღამეებით ტყე გალურსული.
ზოგს მამა ელის სვანეთის მთებში
და ზოგს არხოტში მთქმელი ხევსური.

წინანდალელო ვარდო, მოხველი,
მტრედი ღუღუნებს სადგომის ზემოთ,
და შემოიტანს ვაჟი კოლხელი
ნარინჯისა და ალუჩის გემოს.

მთოხნელია თუ მეცხვარე კუშტი,
ან მოკენწლავე ვაჟი ფიცხელი,
ზეგ გაიღვიძებს, მოსული გუშინ,
ინჟინერი თუ ვარსკვლავთმრიცხველი.

დაფრენენ მათი ფიქრები მკვირცხლი,
წიგნის ბუდეში ფრთებ-გაწაფული.
ცვალებადობის სულივით იძვრის
მზე, სიჭაბუკე და გაზაფხული.

თითქო ვაკეში იფეთქებს ყანა
და კალამივით ელავს ნამგალი.
დედის კალთაში განცდილი ნანა
სტუდენტს მოჰყვება როგორც საგზალი.

მეც ვუბრუნდები მშობლიურ ნისლით
მერხზე ანთებულ ოცნების ცისკარს,
აგრე მგონია, სინორჩე მისი
კვალად მოვა და გამიღებს ჭიშკარს.

მოვა და წავა გაშლილ ვაკედან,
მოყრიამული ტრამვაის ჟღერით.
უნივერსიტეტი, როგორც ჯათიდრა,
ცას მიეკვრება რიყრაჟის ფერით.

ჩონგურიც დაჰკრავს მშრომელთა სურვილს,
ანტიურ გრძნობის ქართლში მნახველი,
და მოზარდ ქალაქს დანათის ზრუნვით
ახალ გენიის წრფელი სახელი.

მერცხლის ბუდე

მკვირცხლი მერცხალი, სწრაფი მერცხალი,
ჩვენს ლავგარდანზე აშენებს ბუდეს.
კვერცხი მერცხალის თუ ნაკვერცხალი,
თბილად ინახავს სიცოცხლის წუთებს.

მერცხალს ნისკარტით მოაქვს ბუმბული,
მშრალი თივა და აერთებს ჯოხტად.
ის უფრო მხიბლავს, ვიდრე ბულბული
და მსურს ვუშველო პატარა ოსტატს.

მსურს გადავუგდო ჩემი ნაწერიც,
შავი, რომელიც ღამეში დამრჩა.
ეგებ აიღოს ნისკარტის წვერით
და ჩაიფინოს ბუდეში ფარჩად.

ეგებ აიღოს გრძნობა, რომელიც
ვერ ჩაეტია დახვეწილ ნაწერს.
ამგვარად მერცხლის ცქრიალს მოველი
და მისი ფრთები სტრიქონზე მაწევს.

ეგებ ქალალდზე დანაცრულ ლხინამ
სითბო შემატოს ბუდეში ბარტყებს,
ან გრძნობამ ბარტყთან ისწავლოს ფრენა
და გრძნობის ქერქი ბუდეში ჩატყდეს.

მერცხალმა ფეხი მოირთხას ლექსში
და დამიკენკოს სტრიქონი ჩვილი.
კვერცხის ცეცხლით და ჩემი ნუგეშით
ბუდით აფრინდეს მერცხალი წყვილი.

მერცხლებო, ფრთები შეახეთ ნახულს,
ნუ გაფრინდებით, ცქვიტებო, შორეთს.
ჩვენს სამშობლოში ზამთარ და ზაფხულ
სითბო არის და საზრდოსაც ჰპოებთ.

ჩვენ ოცი წელი ვათბობდით მიწას,
ქართლის ბაღებიც ცეცხლივით ტოკავს.
ქართლი მაისის სიმართლეს იცავს
და დაზამთრებაც გაზაფხულს მოჰგავს.

ხალხის გუმანი, ქალალდზე თქმული,
იქნება თქვენი ბუდის ბუხარი.
და ჩვენი ქვეყნის ცოცხალი სული
ფრთებშიც იღელვებს დანაქუხარი.

მერცხლები სწრაფი, მერცხლები მკვირცხლი
ჰაერში მფრინავ მაკრატლებს ჰგვანან.
მერცხლების ფრთები, მკვირცხლი და ფიცხი,
ბაღის ნიავით ისმენენ ნანას.

მინდა ხალისით მერცხლის ბუდეში
მე ჩავაფინო გრძნობა მართალი,
ანდა ჩავისვა ბარტყი უბეში,
რომ შევაყვარო ჩვენი ზამთარი.

მინაწერი

მე ვიმეორებ იქნებ ადრინდელს
და სხვის ნათქვამსაც ხელახლა ვამბობ.
თუმც ფურცლის ველი მოვინადირე
და გულის უცხოდ მოხატვას ვლამობ!

როცა რიყრაჟზე ამ ლექსებს ვწერდი,
მხარე მაძლევდა სიახლის იმედს,
და ჩვილ ოცნების ყოველი წვეთი
მას სიხარულის ცრემლივით მივეც.

მარტოდ, ნამყოში სული მეკუთვის
და ვეშურები სარკმელთან მყობადს.
წარსულიც მხოლოდ იმას ეკუთვნის,
ვინც დაიმკვიდრა სიახლის გრძნობა.

იქვის ჭაშნიკი თუ სონანული
ადრინდელ ჟამის ჭიქაში დავთმე,
ვინ ჰპოვოს კიდევ გრძნობა მაღლული,
მუზის თვინიერ მცხოვრები სადმე.

მე ვემზადები ლექსისთვის ზაფრით,
ვსინჯავ აწმყოში ჩაჯენილ მყობადს,
რომ კოლუმბივით ოცნების აფრით
კუნძულად ვპოვო ახალი გრძნობა.

თესლეულს ფარავს მიწა დახნული
და შიგ სიცოცხლე სიამით კუთავს,
გულში აგრეა გრძნობა ჩაფლული,
რომელიც ჯერაც არავის უთქვამს.

იგი მიაგავს გაუშლელ კოკორს,
ჟამის სინათლის მირონცხებული
და ავარდება ოთახში, როგორც
ვანგოგის ბუჩქი გაოცებული.

შემოქმედება სიმწიფეს ითხოვს,
უცხო გრძნობას და უხილავ საკვესს.
ფაზისის კლდეზე მინთებულ მითოსს,
რომ მის სიმაღლეს ოცნება აჰყვეს, —

გადამღერებულ გულისთქმას ღუპავს,
ვერ შეიგუოს ერთი მათგანიც.
შემოქმედებას სირთულე უყვარს,
მხოლოდ გასაგებ ენით ნათქვამი.

მეც ამ სტრიქონებს ნაპერწკლით ვწერდი,
შუქივით მედგა ჩიბუხის ბოლი,
მახალისებდა სამშობლოს ბედი
და ვაჟკაცები ჰაერში მსრბოლი.

გულია წრფელად ჟამის მლოცავი,
ლორთქოდ ინახავს სულსხა და სისხამს,
და ახალ ფესვის სუნთქვით ცოცხალი,
ზეთისხილივით ოცნებას ისხამს.

ესტონური ჟურნალი საქართველოს შესახებ

ესტონეთის მხატვრული ჟურნალის „ვისნიურკის“ („ხუთქიმიანი“) იანვრის ნომერი მთლიანად მიძღვნილია საბჭოთა საქართველოსადმი.

პირველ გვერდზე მოთავსებულია საბჭოთა საქართველოს გერბი.

ესტონეთის ლიტერატურათმცოდნე გ. პარესტის სტატიაში „სტალინი და საქართველო“ მოთხრობილია ამხანაგ **სტალინის** ბავშვობისა და ახალგაზრდობის წლებზე, ამხანაგ **სტალინზე** როგორც საქართველოსა და ამიერ-კავკასიის ბოლშევიკური ორგანიზაციების ფუძემდებელზე და საბჭოთა საქართველოს მიღწევებზე.

ჟურნალში მოთავსებულია საბჭოთა საქართველოს მიღწევების ფართო მიმოხილვა. ეს სტატია ნათელ წარმოდგენას მისცემს ჟურნალის მკითხველს საქართველოს დღევანდელი ცხოვრების შესახებ.

ჟურნალში დაბეჭდილია „ვეფხისტყაოსნის“ შესავალი, თარგმნილი იური შერმაკოვის მიერ. შერმაკოვი განაგრძობს გენიალური პოემის თარგმნას და, როგორც ესტონური ჟურნალ-გაზეთები იუწყებიან, ესტონელები სულ მალე მთლიანად წაიკითხავენ შოთა რუსთაველის შესანიშნავ ქმნილებას.

ჟურნალში დაბეჭდილია ალექსანდრე ჭავჭავაძის, ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და გრიგოლ ორბელიანის ლექსები.

საბჭოთა მწერლების ნაწერებიდან მოთავსებულია შალვა დადიანის ნოველა „პოეტის დღე“ და გიორგი ლეონიძის რამდენიმე ლექსი.

ი. გენსის სტატია „საქართველოს ხელოვნება“ დაწერილია ფაქტიური მასალის ცოდნით.

საქართველოსადმი, ქართველ და ესტონელ ხალხთა მეგობრობისადმი მიძღვნილია პოეტ იუხან სიუტისტეს ლექსები.

ახალი მოძმე რესპუბლიკის მწერალთა ამ შესანიშნავ ინიციატივას საქართველოს საბჭოთა მწერლების პერიოდულმა პრესამაც უნდა მიბაძოს. საბჭოთა საქართველოს მკითხველი უნდა გაეცნოს ახალი საბჭოთა რესპუბლიკების ლიტერატურას და ხელოვნებას.

დანტეს „ღვთაებრივი კომედია“

უსათუოდ დიდ ლიტერატურულ მოვლენად უნდა ჩაითვალოს მსოფლიო კლასიკური ლიტერატურის თვალსაჩინო წარმომადგენლის დანტე ალიგიერის „ღვთაებრივი კომედიის“ ქართულად გამოცემა.

„ღვთაებრივი კომედიის“ პირველი და მეორე ნაწილი—„ჯოჯოხეთი“ და „სალხინებელი“ ჯერ კიდევ ამ ათი ლის წინად გამოსცა „სახელგამმა“. ახლა—ეს შესანიშნავი ნაწარმოები მთლიანად გამოსცა „ფიდერაციამ“.

„ღვთაებრივი კომედიის“ პირველი ნაწილი „ჯოჯოხეთი“ თარგმნილია კონსტანტინე გამსახურდიას და კონსტანტინე ჭიჭინაძის მიერ, დანარჩენი ორი ნაწილი „სალხინებელი“ და „სამოთხე“ თარგმნილია კონსტანტინე გამსახურდიას მიერ.

წიგნს წამძღვარებული აქვს კონსტანტინე გამსახურდიას მონოგრაფია „დანტე ალიგჰიერი“. ამ მონოგრაფიაში მთარგმნელი ქართველ საბჭოთა მკითხველს მოკლედ აცნობს „ღვთაებრივი კომედიის“ ქართულად თარგმანის მნიშვნელობას და იმ სიძნელეებს, რომლებიც მას ეღობებოდა თარგმნის დროს, ისტორიულ გარემოცვას, რომელშიაც დანტეს უხდებოდა ცხოვრება და მოღვაწეობა, დანტეს ბიოგრაფიას, მოკლედ არჩევს „ღვთაებრივ კომედიას“ და სხვ.

მონოგრაფიის დასასრულს მოცემულია მოკლე ინფორმაციული მასალა „ღვთაებრივი კომედიის“ სხვადასხვა ენაზე თარგმნის შესახებ.

წიგნს დართული აქვს „ღვთაებრივი კომედიის“ ვრცელი განმარტება.

დანტეს პორტრეტი ბარგელოს ნახატის პირიდან და დანტეს მედალიონი „კოდეკს რიკარდიდან“ გადაღებულია მხატვარ თამარ აბაკელიას მიერ.

წიგნი შეიცავს 488 გვერდს და ღირს 45 მან და 50 კაპ.

ქართული საბჭოთა მწერლობის ნოვატორული თვისებანი *

ბესო ჟღენტი

ქართული საბჭოთა მწერლობის განვითარების ოცწლიანი გზა ორგანიულად არის დაკავშირებული და შედუღებული საბჭოთა საქართველოს ზრდისა და წინმსვლელობის სახელოვან ეპოპეასთან. ჩვენს სამშობლოში სოციალიზმის ძლევამოსილი მშენებლობის დიადი ყოველდღიურობა შეადგენდა და შეადგენს ქართული საბჭოთა მწერლობის შთაგონების უაღრესელს წყაროს, მისი თემებისა და იდეების, მისი სახეებისა და ჰანგების განმსაზღვრელ ალფაფეტს. ქართული საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებაში მკაფიო გამოხატულება ჰპოვა სოციალისტური რევოლუციის წლებში ჩვენს ქვეყანაში წარმოებულმა გამძაფრებულმა კლასობრივმა ბრძოლამ. თვით მწერლობაც წარმოადგენდა მძაფრი იდეური ბრძოლის სარბიელს, სადაც ერთმანეთს ეჯახებოდნენ სოციალურ სინამდვილეში სამკვდრო-სასიცოცხლოდ დაპირისპირებული ანტაგონისტური ძალები.

ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის ყველაზე დიადი და ბრწყინვალე ეპოქის მწერლობა — ქართული საბჭოთა მწერლობა უაღრესად ნოვატორული მოვლენაა მშობლიური ლიტერატურის მთელს ისტორიაში.

ქართულ კულტურის ისტორიის ვერც ერთ ეპოქაში ვერ ვნახავთ შემოქმედებითი ძალების ისეთ სიუხვესა და მრავალფეროვნებას, მათი ზრდისა და დაწინაურების ისეთ ტემპებს, მწერლობის თემატიკისა და სტილობრივ - ჟანრობრივი ბუნების ისეთ ფართო დიაპაზონს, როგორიც დამახასიათებელია საბჭოთა ეპოქის ქართული ლიტერატურისათვის.

მხოლოდ ჩვენს ეპოქაში მთელი ხალხის კულტურული ამოძრავებისა და დაწინაურების პირობებში გახდა შესაძლებელი მწერლობის გადაქცევა ხალხის ნამდვილ კუთვნილებად. ქართველი მწერლის ყოველ სიტყვას ეხლა ფართოდ აქვს გახსნილი გზა მთელი ქართველი ხალხის ცნობიერებისაკენ. ხალხისა და მწერლობის კონტაქტს არასოდეს არ მიუღწევია ასე ფართო მასშტაბებისათვის. მაგრამ ქართული მწერლობის აუდიტორიას დღეს მარტო ქართველი ხალხი როდი წარმოადგენს. კლასიკური და თანამედროვე ქართული მწერლობის ყოველი საუკეთესო ქმნილება ეხლა ყღერს ჩვენი დიადი სამშობლოს თვალუწვდენ მიწა-წყალზე მოსახლე ხალხთა ენებზე. ეხლა ქართული კულტურა, კერძოდ, ქართული მწერლობა გამოსულია ფართო საკავშირო და, მაშასადამე, საერთაშორისო სარბიელზე და მას შექმნილი აქვს ყველა პირობა იმისათვის, რომ თავისი პოტენციისა და ნიჭიერების შესაფერი ხვედრითი წონა მოიპოვოს მთელი მოწინავე კაცობრიობის სულიერ ცხოვრებაში.

სოციალისტური რევოლუციის ეპოქაში აღზრდილი მხატვრული ინტელიგენციის ძირითადი მასა თვით ხალხის წიაღიდან არის გამოსული. იგი თავისი წარმოშობით, მსოფლმხედველობით, ცხოვრებისა და შემოქმედების მთელი ბიოგრაფიით უშუალოდ არის დაკავშირებული ხალხის ცხოვრების ყოველდღიურობასთან. ბუნებრივია, რომ ეს გარემოებაც უადგილებს თანამედროვე მწერლობას ცოცხალი სინამდვილის სწორად დანახვაა და გაგებას, მის სიმართლით გამოხატვას, რაც უმთავრესი მოწოდებაა და დანიშნულება მხატვრული ლიტერატურისა.

საბჭოთა ეპოქაში ძირფესვიანად შეიცვალა მწერლის დამოკიდებულება თავისი ხედვისა და ხატვის ობიექტთან, ხალხის ცხოვრების ცოცხალ სინამდვილესთან. მოიხსნა კონფლიქტი და წინააღმდეგობა მწერალსა და სოციალურ გარემოცვას შორის. თანამედროვე ჩვენი ლიტერატურა ცხოვრების, არსებული სინამდვილის განშამტკიცებელი ლიტერატურაა. იგი მეზნებარედ უჭერს მხარს და იცავს სოციალისტური რევოლუციის მიერ ხალხის ცხოვრებაში მოტანილ განახლებასა და ძვრებს. იგი ძვრების აპოლოგეტურ გამოხატულებას გვაძლევს. ამ გარემოებამ მოსპო ქართულ ლიტერატურაში მისი მთელი ისტორიისათვის დამახასიათებელი სევდისა, განწირულებისა და გოდების მოტივები და ჩვენს მწერლობაში ჯანსაღი ოპტიმიზმი, ნათელი რწმენა, ხალისით და იმედით აღბეჭდილი ჰანგები და საღებავები დაამკვიდრა.

ჩვენს ქვეყანაში დამკვიდრებულმა სოციალურ ძალთა ახალმა ურთიერთობამ ძირფესვიანად შესცვალა მწერლობის გმირის ხასიათიც. მე-19 საუკუნის ქართული მწერლობის ყოველ დამახასიათებელ ნაწარმოებში განსაზიერებულია მძაფრი წინააღმდეგობა პიროვნებასა და საზოგადოებას შორის. ჩვენი კლასიკური ლიტერატურის დადებითი გმირები განწირულნი არიან დასაღუპავად და იღუპებიან კიდეც ტლანქ და დაუნდობელ საზოგადოებრივ გარემოცვასთან შეჯახებაში. ასე ნადგურდებიან ილია ჭავჭავაძის, ვაჟა-ფშაველას, გიორგი წერეთლის, ალექსანდრე ყაზბეგის, ეგნატე ნინოშვილის ნაწარმოებთა პერსონაჟები, რომ არ ვილაპარაკოთ გასული საუკუნის მიწურულისა და მე-20 საუკუნის დასაწყისის იმ მწერალთა შემოქმედებაზე, რომლებიც საერთოდ სკეპტიკურად შესცქეროდნენ ქვეყანას და მხატვრულად ასაბუთებდნენ პიროვნების ყოველგვარი კეთილშობილური განზრახვისა და მისწრაფების დასაღუპავად განწირულებას.

პიროვნებისა და საზოგადოების ურთიერთობის პრობლემის სრულიად სხვაგვარ გადაწყვეტას გვაძლევს თანამედროვე ქართული მწერლობა. ლ. ქიაჩელის რომანის „გვადი ბიგვას“ მთავარი გმირი, წარსულში უკიდურესად დაბეჩავებული და გატეხილი ადამიანი, აღსდგა, წელში გაიმართა და უმაღლესი ადამიანური ღირსებებით აღიჭურვა სწორედ ახალი საზოგადოებრივი ფორმაციის, საკოლმეურნეო წყობილების წარმატებათა საფუძველზე. სოფლად ახალი, სოციალისტური სამეურნეო და ყოფაცხოვრებითი ფორმების გამარჯვებამ სოფლის მოწინავე ადამიანად გადააქცია ლორთქიფანიძის რომანის „იმერეთის“ გმირი მექი, რომელსაც მანამდე ადამიანადაც არავინ სთვლიდა. ადამიანის პირადი ბედი თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში არა თუ არ უპირისპირდება საზოგადოების, კოლექტივის ბედს, არამედ მისი პირადი ბედნიერება პირდაპირ გამომდინარეობს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მომხდარი ისტორიული ძვრებისაგან. ამ ნიადაგზე გაიმარჯვა გამსახურდიას რომანის „მთვარის მოტაცებას“ გმირმა კომკავშირელმა არძაყან ზვამბაიამ. ხალხის მიერ თავის საბრძოლო იდეალების წარმატებით განხორციელების საფუძველზე შექმნილმა საზოგადოებრივმა განწყობილებამ გაუქარვა პირადი მწუხარება და აღუდგინა შერყეული სულიერი სიმტკიცე ა. მაშაშვილის პოემის „ენგურის“ გმირს—ბურდუ შელიას. საკოლმეურნეო სოფლის განმტკიცებამ გადააქცია სახელოვან ადამიანად სიღატაკესა და უმეცრებაში გამოზრდილი სოფელი გოგო გვირისტინე პ. კაკაბაძის კომედიაში „კოლმეურნის ქორწინება“. საუკუნებრივი მონობიდან განთავისუფლებამ, სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვებამ მისცა პირადი ბედნიერება რ. გვეტაძის მოთხრობის „თეოს“ პერსონაჟს — მირზას. ამგვარადვეა გადაწყვეტილი ადამიანის პირადი ბედისა და საზოგადოებრივი ვითარების ურთიერთობის პრობლემა ა. ჭეიშვილის რომანში „ლელო“ და საერთოდ თანამედროვე ქართული მწერლობის ყოველ დამახასიათებელ ნაწარმოებში.

თანამედროვე ქართული მწერლობა მთელი თავისი შემოქმედებითი ენერგიით ისწრაფვის მხატვრულად დაასაბუთოს დადებითი გმირის ახალი ადამიანის გამარჯვება, მისი ზრდა და ძლევამოსილება, რაც ბუნებრივად გულისხმობს მომაკვდავ რეაქციულ სამყაროსთან განუყოფელად შეზრდილ ყოფილ ადამიანთა დამარცხებას და დაღუპვას.

ჩვენს ეპოქაში ჩარჩენილი რეაქციული სამყაროს უკანასკნელი ნამთების კატასტროფას განასახიერებს შენიღბული კლასობრივი მტრის არჩილ ფორიას განადგურება ლ. ქიაჩელის „გვადი ბიგვაში“. ამავე აზრს ასაბუთებს კონსტ. გამსახურდიას „მთვარის მოტაცების“ პერსონაჟის თარაშ ემხვარის დახრჩობა ენგურის აქაფებულ ტალღებში. ასე იღუპებიან დ. შენგელაიას „სანავარდოს“ და სერგო კლდიაშვილის „პროვინციის მთვარის“ პერსონაჟები. ძველი სამყაროს სასიკვდილოდ განწირულების განმასახიერებელი მონუმენტალური სახე დახატა შ. დადიანმა ტრაგედიაში „თეთნულდი“ ბნელ პატრიარქალურ, ცრუმორწმუნეობრივ ადათ-ჩვეულებებზე გაჯიუტებული ადამიანის არგიჟდის სახით.

თვით ხალხი, სოციალისტური ცხოვრების მშენებელი ხალხი წარმოადგენს საბჭოთა ლიტერატურის მთავარ გმირს, რომელიც არა მარტო ტიპიურ სახეებში პერსონიფიკაციის გზით, არამედ ხშირად უშუალოდაც მოქმედებს მთელ რიგ თანამედროვე მოთხრობებსა, რომანებსა და დრამებში, როგორც ნაწარმოების სიუჟეტის მამოძრავებელი აქტიური ძალა. ეგრეთწოდებული „მასობრივი სურათები“ აუცილებელ კომპოზიციურ ელემენტებად გადაიქცნენ თანამედროვე ლიტერატურის ძირითად ნაწარმოებებისათვის.

პატრიოტიზმის იდეა, სამშობლოსათვის სიყვარულის უწმინდესი გრძნობა, ყოველთვის წარმოადგენდა ქართული ლიტერატურის ძირითად შთამაგონებელ ძალას. მაგრამ კლასიკური ქართული მწერლობა ან გოდებდა დაკარგულ სამშობლოზე, ან კიდევ ოცნებობდა სამშობლოს, თავისუფლების აღდგენაზე, მშობლიური ქვეყნის აღორძინებაზე.

ქართული საბჭოთა ლიტერატურა აღფრთოვანებულ ჰიმნს უმღერის ჩვენს აღორძინებულ და უძლეველ სამშობლოს და მის მიერ დახატულ ყოველ პოეტურ პეიზაჟშიც დედასამშობლოს განახლებისა და მასში დამკვიდრებული მზიური ცხოვრების სინამდვილეა გამოხატული.

მთელი ჩვენი ქვეყანა, საბჭოეთის თვალუწვდენი მიწა-წყალი, მრავალეროვანი საბჭოთა ხალხის ცხოვრება ქართული საბჭოთა მწერლობის პატრიოტული შთაგონების საგანს შეადგენს. ს. ჩიქოვანმა ერთ-ერთ თავის ადრინდელ ლექსში საბჭოთა რუსეთს მიმართა: „დიდო ქვეყანავ, სამშობლო ხარ ჩემი სამშობლოს“. პოეტმა კალაძემ ბალადაში „გიორგი“ გვიჩვენა, თუ როგორის თავდადებით იცავს გურული ახალგაზრდა კაცი თავის სამშობლოს საბჭოთა კავშირის შორეულ აღმოსავლეთის საზღვრებზე. სამშობლოს ცნების ასეთი ახალი ფართო გაგება დამახასიათებელია მთელი თანამედროვე ქართული ლიტერატურისათვის.

კლასიკური ქართული მწერლობის ინტერესი და ყურადღება არ ყოფილა შემოფარგლული მარტო ქართველი ხალხის ცხოვრების თემატიკით და პრობლემებით. ცნობილია, რომ ჩვენი სახელოვანი წინაპრები თავიანთ შემოქმედებაში აქტიურად ეხმაურებოდნენ ყოველ დიდმნიშვნელოვან მოვლენას მთელი მოწინავე კაცობრიობის ცხოვრებაში. მაგრამ მხატვრულ ნაწარმოებებში მოძმე ხალხთა ცხოვრების ასახვა მხოლოდ საბჭოთა ეპოქის მწერლობისათვის გადაიქცა ჩვეულებრივ და ტიპურ მოგლენად.

ს. ჩიქოვანის მთელი რიგი ლექსები, მიძღვნილი საბჭოთა სომხეთის, აზერბაიჯანის, უკრაინის განახლებული ცხოვრებისადმი, ი. მოსაშვილისა და ა. ქუთათელის ბელორუსული ლექსების ციკლები, კ. ლორთქიფანიძის და რ. გვეტაძის მოთხრობები ბელორუსი ხალხის გმირულ რევოლუციური წარსულის თემებზე და მრავალი სხვა ნაწარმოები თანამედროვე ქართული მწერლობისა ნათლად გვიჩვენებენ ჩვენი ლიტერატურის თემატიური დიაპაზონის გაფართოებას, მასში მოძმე ხალხთა ყოფაცხოვრების თემატიკის უფრო და უფრო ფართოდ შემოსვლასა და განმტკიცებას. ეს შესანიშნავი გამოხატულებაა მწერლობის დარგში ხალხთა სტალინური მეგობრობის იდეის ჭეშმარიტი განხორციელებისა.

რაც უფრო მეტად უახლოვდება და ეუფლება თანამედროვე ლიტერატურა ჩვენი სინამდვილის კონკრეტულ მოვლენებს, მით უფრო ფართო და მრავალფეროვანი ხდება მისი თემატიკა, რაც თავის მხრივ იწვევს ჟანრობრივ-სტილებრივ საშუალებათა სიუხვესა და მრავალფეროვნებას. თუ ისტორიულად ქართულ მწერლობაში, სხვა სახეობებთან შედარებით, დამკვიდრებული იყო პოეტური ჟანრის უპირატესობა. ლიტერატურული შემოქმედების თანამედროვე ქართულ მწერლობაში მოხსნილია ლიტერატურული პროცესის ამგვარი ცალმხრივობა და მიღწეულია ერთგვარი წონასწორობა მწერლობის ძირითად ჟანრებს შორის.

არა მარტო მხატვრული პროზისა და დრამატურგიის განვითარებამ გააფართოვა ქართული საბჭოთა მწერლობის ამსახველობითი და მომთხრობელობითი შესაძლებლობა, არამედ თვით პოეტური კულტურის ევოლუცია უკანასკნელი წლების მანძილზე მომდინარეობს ლირიკული ჟანრის ჩარჩოების გადალახვისა და პოეზიაში პლასტიური სურათებისა და სიუჟეტური კომპოზიციების დამკვიდრების მიმართულებით.

ჯერ კიდევ ქართულ საბჭოთა ლიტერატურაში სათანადო ძალით არ აღდგენილა და განვითარებულა კლასიკური ქართული პოეზიის დიდი ეპიური ტრადიციები. გ. ტაბიძის, გ. ლეონიძის, ა. მაშაშვილის, რ. გვეტაძის ვ. გაფრინდაშვილის, ს. ეულის და სხვათა დღემდე გამოქვეყნებული პოემები მხოლოდ პირველ სიმპტომებს გვაძლევენ ქართული საბჭოთა პოეტური ეპოსის აღმოცენებისა.

საბჭოთა ქართულ პოეზიაში ფართოდ არის გავრცელებული ბუნებისა და ყოფა-ცხოვრების პლასტიური სურათებისა და ფაბულურ საფუძველზე აღმოცენებული სიუჟეტის შემცველი ლექსები. მაშაშვილის „მეგობრები“, ს. ჩიქოვანის „უშგულის კოკკავშირი“ და „შემოღამება ხახმატში, ი. აბაშიძის „გადარჩენის ბალადა“ და „წულუკიძის სიკვდილი“, კ. კალაძის „იმერული მოთხრობა“ და „ხერთვისს განთიადები“, ა. გომიაშვილის „უკანასკნელი დღე კეცხოველისა“ და „ბალადა გამოსალმებისა“ ნათლად გვიჩვენებენ თანამედროვე ქართული პოეზიის ტენდენციას — არა მარტო ლირიკულ მოტივებში გამოხატოს საბჭოთა ადამიანის განცდა და განწყობილება, არამედ ასახოს კიდეც და გვიჩვენოს ჩვენი დიადი თანამედროვეობის და ხალხის გმირული ისტორიული წარსულის პოეტური სურათები.

აღორძინებული ქართველი ხალხის მთელი ცხოვრება, აყვავებული საქართველოს მთელი მიწა-წყალი არის მოქცეული ქართული საბჭოთა მწერლობის შემოქმედებითი ათვისების ორბიტში. საქართველოს განახლებულ დედა-ქალაქს, ახალ თბილისს უმღერა მთელმა თანამედროვე ქართულმა პოეზიამ, იგი ასახულია ქართველ საბჭოთა პოეტებისა და ბელეტრისტების მთელ რიგ ქმნილებებში. კოლხეთის ველზე გაშლილი გმირული ბრძოლა ქართველი მშრომელი ხალხისა გადაიქცა მთელი ქართული ლიტერატურის შემოქმედებითი შთაგონების საგნად. ამ თემას მიეძღვნა დიდი ოქტომბრის რევოლუციის ოცი წლისთავთან დაკავშირებით შექმნილი კოლექტიური წიგნი ქართველი საბჭოთა მწერლების ლექსებისა, პოემებისა და მოთხრობებისა. საქართველოს მთიან რაიონებში, ოდესღაც განსაკუთრებით მივარდნილსა და ჩამორჩენილ პერიფერიულ კუთხეებში — აჭარაში, სვანეთში, ფშავ-ხევსურეთში ძველი პატრიარქალური ტრადიციების რღვევა და ცხოვრების ძირფესვიანად გარდაქმნა სოციალისტურ საფუძველზე ერთ-ერთ მთავარ თემას წარმოადგენს თანამედროვე ქართული მწერლობისათვის. შედარებით უფრო მდიდრად და უხვად აშუქებს თანამედროვე ქართული ლიტერატურა სოფლის სოციალისტური გარდაქმნის, საკოლმეურნეო წყობილების აღმავლობის პროცესს.

უფრო მკრთალად არის გამოსახული ჩვენს მწერლობაში ჩვენი ქვეყნის ინდუსტრიული აღმავლობა, სოციალისტური მრეწველობის ზრდა და მისი ადამიანების ტიპიური სახეები. მაგრამ ამ თემაზედაც რამდენიმე რომანია დაწერილი, ხოლო სოციალისტურ დაზგებზე დანთებული შრომის გმირული მუსიკა ღრმად არის შემოსული თითქმის ყოველი თანამედროვე ქართველი პოეტის შემოქმედებაში. ახალი ინტელიგენციის ფორმირების პროცესი, სოციალისტური კულტურის ზრდა, ჩვენი ქვეყნის სამხედრო თავდაცვითი ძლიერება და ჩვენი გმირული წითელი არმიის ცხოვრებისა და ბრძოლის თემები უფრო მეტის ინტენსივობით შემოდიან ქართულ საბჭოთა ლიტერატურაში.

ჩვენი მწერლობა გვაძლევს ჩვენი ხალხის ცხოვრების ყოველი მნიშვნელოვანი მოვლენის, მართალია, არასათანადოდ ღრმა და სრულყოფილი, მაგრამ, ყოველ შემთხვევაში, წრფელ და მართალ გამოხატულებას.

ამასთანავე ქართული საბჭოთა მწერლობა თავისი ისტორიის არცერთ პერიოდში არ შემოფარგლულა ვიწროდ გაგებული თანამედროვეობის თემატიკით. ჩვენი ხალხის მახლობელი თუ შორეული წარსულის მოვლენებს თვალსაჩინო ადგილი უჭირავთ ქართული საბჭოთა ლიტერატურის მთელს განვითარებაში. ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი გმირული ისტორია ყოველთვის შეადგენდა ქართული მწერლობის შემოქმედებითი გატაცების საგანს. მაგრამ არსებითად თავისებურია და ახლებური საბჭოთა მწერლობის ისტორიზმი. მე-19 საუკუნის ქართული ლიტერატურა ისტორიულ თემატიკას იყენებდა იმ მიზნით, რომ უფრო მკაფიოდ ეჩვენებინა თავისი თანამედროვე ცხოვრების სიდუხჭირე. ქართული საბჭოთა მწერლობა კი ქართველი ხალხის მძიმე და სუსხიანი ისტორიული წარსულის ასახვით კიდევ უფრო მკაფიოდ გამოხატავს ჩვენი სოციალისტური თანამედროვეობის სიდიადეს და ბრწყინვალებას. ჩვენი წინაპრების გმირული ბრძოლისა და მათი შემოქმედებითი გაქანების სურათების დახატვით ქართული საბჭოთა მწერლობა ისწრაფვის — ისტორიული ანალოგიები და ძირები მოუნახოს იმ გმირულ ბრძოლებს, იმ განუსაზღვრელ შემოქმედებითი ძვრებს, რომლითაც საბჭოთა ხალხი აშენებს ახალ კომუნისტურ ცხოვრებას. ასეთია გ. ტაბიძის, გ. ლეონიძის, ს. ჩიქოვანის, ი. მოსაშვილის, ა. აბაშელის, გ. აბაშიძის და მთელ რიგ სხვა თანამედროვე ქართველ პოეტთა შემოქმედებაში მკაფიოდ გამოვლენილი ისტორიზმის სპეციფიური აზრი. ასეთი თვალსაზრისით არის გაშუქებული ჩვენი ხალხის ისტორიის სხვადასხვა ეტაპი შ. დადიანის და კ. გამსახურდიას ისტორიულ რომანებში, დ. შენგელაიას და ს. კლდიაშვილის მოთხრობათა ციკლებში, ს. შანშიაშვილის, შ. დადიანის და ი. ვაკელის ისტორიულ დრამებში.

განსაკუთრებულად თვალსაჩინო წარმატება მოიპოვა ქართულმა საბჭოთა ლიტერატურამ ისტორიულ-რევოლუციური ჟანრის სფეროში. ამ მხრივ მდიდარ მასალას აძლევს ჩვენს ლიტერატურას 1905 წლის რევოლუციის მოძრაობა და აგრეთვე ქართველი მშრომელი ხალხის მიერ კონტრრევოლუციური მენშევიზმის დასამხობად წარმოებული ბრძოლის სახელოვანი ისტორია. საკმარისია დავასახელოთ ლ. ქიაჩელის „აკი აძბა“, ნ. ლორთქიფანიძის „ბილიკებიდან ლიანდაგზე“, ა. ქუთათელის ტრილოგია „პირისპირ“, დ. სულიაშვილის „ჩიკორი“ და „კედელი“ ბ. ჩხეიძის „დღეები“, ე. პოლუმორდვინოვის „რაზმელები“ და სხვ., რომ ნათელი გახდეს, თუ როგორი შემოქმედებითი გატაცებით ასახავს თანამედროვე ქართული ლიტერატურა ჩვენი ხალხის რევოლუციურ ბრძოლათა სახელოვან ეპოპეას.

უაღრესად გამანაყოფიერებელი და ცხოველმყოფელი ზეგავლენა მოახდინა საბჭოთა ეპოქის ქართულ მწერლობაზე დიდი **სტალინის** შესანიშნავი ცხოვრებისა და რევოლუციური მოღვაწეობის თემატიკამ. ამ მხრივ ჩვენი ლიტერატურისა და ხელოვნებისათვის ფასდაუდებელ შემოქმედებითს იმპულსად გადაიქცა ამხანაგი **ლავრენტი ბერიას** ისტორიული მოხსენება „ამიერ-კავკასიის ბოლშევიკური ორგანიზაციების ისტორიის საკითხისათვის“. ქართველი მწერლების მიერ შექმნილი კოლექტიური წიგნები „ქართული ლექსები და სიმღერები სტალინზე“, „ბელადს“, და დიდი **სტალინისადმი** მიძღვნილი მთელი რიგი ფართო პლანის პოეტური და ბელეტრისტული ქმნილებები თანამედროვე ქართულ ლიტერატურის იდეურ-შემოქმედებითი დავალებების საუკეთესო დოკუმენტებს წარმოადგენენ.

თანამედროვე ქართული ლიტერატურის ასეთი თემატიური დიაპაზონი თავისთავად მოასწავებს ჩვენს მწერლობაში სოციალისტური რეალიზმის იმ ძირითადი თვისების თანდათანობითს დამკვიდრებას, რომელიც გულისხმობს მწერლობის მიერ სინამდვილის სრულ და ყოველმხრივ გაუქებას, მის ასახვას მთელს თავის მრავალეროვნებასა და მრავალმხრივობაში.

ასეთია ქართული საბჭოთა მწერლობის ძირითადი ნოვატორული თვისებები. ისინი წარმოშვა და გამოიწვია ჩვენი სოციალისტური სინამდვილის ღრმა თავისებურმა შინაარსმა, ჩვენი მწერლობის მიერ მდიდარი კლასიკური მემკვიდრეობის საუკეთესო ტრადიციების შემოქმედებითმა დაუფლებამ, ქართული საბჭოთა მწერლობის აქტიურმა შემოქმედებითმა ურთიერთობამ მოძმე ხალხთა თანამედროვე მწერლობასთან, კერძოდ, საბჭოთა რუსულ ლიტერატურასთან.

*) წიგნის „თანამედროვე ქართული ლიტერატურის“ შესავალი წერილიდან. იბეჭდება შემოკლებით.

ავეჯიქ ისააკიანის ლექსები

არაზის პირას

არაზის პირას ბოსტანი მქონდეს,
დავრგა ტირიფი, ვარდი და ია,
ტირიფის ჩრდილქვეშ კარავი
მქონდეს,
შიგ კერა ენთოს თვალივით ღია!

მაგ ბოსტანშია შუშანა მყვანდეს,
დარბოდეს, როგორც ანკარა წყარო,
ჩემი შუშანა მუდამ მიყვარდეს,
მისთვის ვიშრომო, ზღვა ოფლი
ვღვარო!

თარგ. ალიო მაშაშვილისა

იმ საღამოს მთვარეს სურდა

იმ საღამოს მთვარეს სურდა
ვარსკვლავების ოცნება,
როცა მთვარე ამოჰსცურდა,
მიმიწვიეს ფრთოსნებმა.

წამოვდექი და ჩამოვკარ
გულის სიმებს აღგზნებით,
გავიხარე, მხოლოდ ერთი
სიმი შემრჩა გამძლები.

იგი სიმი სიყვარულის
გულის სიღრმემ დაჰფარა.
და სიმღერით ნეტარების
თვალმა ცრემლი დაღვარა.

თარგ. სანდრო ეულისა

ცრემლის ერთი კურცხალი

როდესაც მოვკვდები, ჩემს დაჭრილ გულზე
ამოვა ერთი წითელი ვარდი.
ჩემი მეგობარი თუ გაზაფხულზე
ნახავს ჩემს საფლავს, იტირებს დარდით.

თუ ვარდს დააპკურებს სევდით დამწვარი,
ცრემლის ერთ კურცხალს, სუფთას, კრიალას,—
ჩაძვრება გულში ის წმიდა ცვარი
და განმიკურნავს მწვავე იარას.

თარგ. რ. გვეტაძისა

ავეჯიქ ისააკიანის შემოქმედების საღამო

სომხეთის გამოჩენილი პოეტის ავეტიქ ისააკიანის დაბადებიდან 65 წლისთავის შესრულების გამო საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირმა 10 თებერვალს მწერალთა კლუბში მოაწყო იუბილარის შემოქმედების საღამო.

საღამოზე დიდძალმა ხალხმა მოიყარა თავი. დაესწრნენ მწერლები, ხელოვნების მუშაკები, მსახიობები.

იუბილარის დარბაზში გამოჩენას დამსწრე საზოგადოება მხურვალე ტაშით შეეგება.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის პრეზიდიუმის პასუხისმგებელმა მდივანმა ირაკლი აბაშიძემ. მან მოკლედ ილაპარაკა ორი მოძმე ხალხის, ქართველი და სომეხი ხალხის, მწერლობის ურთიერთობის შესახებ. დაახასიათა იუბილარის შემოქმედებითი თავისებურება და აღნიშნა ჩინებული პოეტის შემოქმედების საღამოს მნიშვნელობა ქართველ და სომეხ მწერალთა შორის მეგობრობის უფრო მეტად განმტკიცების საქმეში.

ავეტიქ ისააკიანის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ ვრცელი მოხსენებით გამოვიდა კრიტიკოსი ა. კარინიანი.

მომხსენებელმა დაწვრილებით დაახასიათა პოეტის მიერ განვლილი შემოქმედებითი ეტაპები. ისააკიანი ყოველთვის სომეხი ხალხის გულის მესაიდუმლე და მომღერალი იყოო,—სთქვა კარინიანმა, — მის შემოქმედებაში ასახულია სომეხი ხალხის ტანჯვა წარსულში, ძველად, მისი სწრაფვა უკეთესი და ნათელი მომავლისაკენ. პოეტი მოესწრო თავისი საყვარელი სამშობლოს განთავისუფლებასა და აღორძინებას. იგი ახლა თავის მადლიერ ხალხთან ერთად მთელი ხმით უმღერის ხალხთა მამას და ბელადს დიდ **სტალინს.**

ავეტიქ ისააკიანის შემოქმედებაო,— განაცხადა მომხსენებელმა, — ახლა კიდევ უფრო მრავალფეროვანი გახდა. მიუხედავად იმისა, რომ პოეტი უკვე ხანშია შესული, იგი სიტყვის ჩვეული ოსტატობით სწერს სოციალისტური სამშობლოს მიღწევებზე.

მისასალმებელი სიტყვა წარმოსთქვა შალვა დადიანმა.

ქართველი და სომეხი ხალხის მეგობრობის შესახებ ილაპარაკა ბესო ჟღენტმა. მან მოკლედ გაარჩია იუბილარის შემოქმედება. აღნიშნა მისი მაღალი პოეტური კულტურა და ოსტატობა.

ს. არუთინიანმა დაახასიათა ა. ისააკიანი, როგორც ჩინებული პოეტი და ადამიანი.

ავეტიქ ისააკიანის შემოქმედების ხალხურობის შესახებ ილაპარაკეს გიორგი ლეონიძემ და სიმონ ჩიქოვანმა.

ავეტიქ ისააკიანის ლექსების თარგმანი წაიკითხეს ა. მაშაშვილმა, ს. ჩიქოვანმა, რ. გვეტაძემ და ს. ეულმა.

იუბილარისადმი მიძღვნილი ლექსები წარმოსთქვეს ი. გრიშაშვილმა, ს. �ჩიანმა, გ. გრიგმა, რ. აგაბაბმა და პაარემ.

პირველი განყოფილების დასასრულს მგრძნობიარე სიტყვა წარმოსთქვა იუბილარმა. მან მხურვალე მადლობა გადაუხადა საქართველოს ლიტერატურულ საზოგადოებრიობას თბილი შეხვედრისა და მეგობრული დაფასებისათვის.

მეორე განყოფილებაში მონაწილეობა მიიღეს სომხური დრამის მსახიობებმა, აღმოსავლურმა ორკესტრმა, მომღერლებმა და სხვ.

ეს საღამო შესანიშნავი ნიმუში იყო ორი მოძმე ხალხის, სომეხი და ქართველი მწერლების **სტალინური** მეგობრობისა.

პოლემიკა და ფაქტების ლოგიკა

(პასუხი „დრამატურგის შენიშვნებზე“)

ერ. ასტვაცატუროვი

ქართველი ხალხის ისტორიული წარსული საბჭოთა ლიტერატურის უკეთილშობილესი თემაა. აქედან გიორგი საakაძის ცხოვრების გაშუქებას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. გიორგი საakაძე ნამდვილი სახალხო გმირი იყო. იგი გამოვიდა საზოგადოების დაბალი ფენიდან, მიაღწია უმაღლეს კარიერას და ერთი წუთითაც არ დავიუწყა თავისი ხალხის საყოველთაო ინტერესები. გ. საakაძე ცდილობდა ეავის მოღვაწეობაში ორგანიულად შეერწყა და ერთმანეთთან მჭიდროდ დაეკავშირებინა ქართველი ხალხის ეროვნული და სოციალური ინტერესები, ბოლომდე მდგარიყო გულმართალი პატრიოტიზმის მწვერვალზე. მაგრამ საakაძის პოლიტიკა ისტორიულად ნაადრევი იყო, პროგრესიული იყო იგი მხოლოდ მომავლის პერსპექტივის თვალსაზრისით, და ისტორიის სარბიელზე ნაადრევად გამოსულ გმირს ბედმა უღალატა, მან გარდუვალი მარცხი განიცადა. ამასთან, როგორც ჩვენს პირველ წერილში გავარკვიეთ და გაკვრით ქვევითაც შევეხებით, გ. საakაძემ, როგორც პოლიტიკურმა მოღვაწემ და მოაზროვნემ, მთელი რიგი შეცდომები დაუშვა. ამ შეცდომებით ისარგებლეს მისმა პოლიტიკურმა და პირადმა მტრებმა, შეთხზეს ჭორები მისი სამშობლოსადმი მოღალატეობის შესახებ და ჩრდილი მიაყენეს ხალხის საყვარელი გმირის ნათელ სახელს. ფეოდალურ-ბურჟუაზიულ ისტორიოგრაფიას არ უცდია (მას არც შესწევდა უნარი) ღრმად ჩასწვდომოდა და მეცნიერულად სწორად გაეგო საakაძის პიროვნება, მისი პოლიტიკის რაობა, ამ პოლიტიკის მარცხის გარდუვალობის ობიექტური საფუძველი. პირიქით, ის ხშირად უფრო მეტად აღრმავებდა ყალბ წარმოდგენას გიორგი საakაძეზე და მისი მოღვაწეობის ისტორიულ როლზე. მხოლოდ მარქსისტულ-ლენინური მეცნიერება იძლევა სრულ შესაძლებლობას წარსულის სწორი გაგებისას და აშიტომ სავსებით ბუნებრივია, რომ გ. საakაძის პრობლემა სოციალიზმის ეპოქაში ისტორიული მეცნიერების კვლევის ერთერთი აქტუალური პრობლემაა.

გიორგი საakაძის ცხოვრების ისტორიულად ღრმად დასაბუთებული ახსნა და გაგება მხატვრულ ლიტერატურაში დღემდე არა გვაქვს. და, როგორც თავის დროზე ნათელყავით, ასეთს ახსნას ვერ იძლევა ვერც დრამატურგი სანდრო შანშიაშვილი თავის „გიორგი საakაძეში“, „მიუხედავად იმისა, რომ ამ პიესაში დიდი ნაბიჯია გადადგმული საakაძის პროგრესიული როლისა და გულწრფელი პატრიოტიზმის მხატვრული გახსნისათვის“. ჩვენი წერილის ერთი ძირითადი დებულება ის იყო, რომ „საakაძის გულწრფელი პატრიოტიზმის გადმოცემის დროს დრამატურგი გვაჯერებს მთავარი გმირის მოქმედების ძირითად სიმართლეში, მაგრამ ეს სიმართლე არ არის მკვეთრად გამიჯნული მისი შეცდომებისაგან“. ეს ისეთი ხასიათის ნაკლია, რომელიც პიესას აძლევს ნაკლებ დამაჯერებლობას, იწვევს ისტორიული სინამდვილის დამახინჯებას, გმირის ცალმხრივ გაგებას და სქემატიურობას.

სანდრო შანშიაშვილი თავის წერილში „დრამატურგის შენიშვნები“ (ლიტერატურული საქართველო“, № 5. 1941 წ.) გვერდს უვლის კრიტიკის ყოველ ჯანსაღ, მთავარ მითითებას და პოლემიკის მანერით წინა პლანზე გამოაქვს წვრილმანები, რათა ყველაფერი უგულებელჰყოს და არარაობამდე დაიყვანოს. იგი დაჯერებულია, რომ მისმა კრიტიკოსებმა საგანი არ იციან და რაღაცის გულისათვის მას „თავზე კაკალს ამტვრევენ“. თუ ფაქტიურ სინამდვილეს ღრმად ჩაუკვირდებით, წინააღმდეგს დავინახავთ, დავრწმუნდებით, რომ პიესის ავტორის კეთილი განზრახვა და ამ განზრახვის შესრულება ერთმანეთს არ ეთანხმებიან. შანშიაშვილს განუზრახავს გ. საakაძის სახით მოგვცეს დიდი პატრიოტი — სახალხო გმირი. მაგრამ ეს ისტორიული სახე არ აქვს მას ყოველმხრივად მოსაზრებული და გაფიქრებული, რის გამოც იმის მაგივრად, რომ გვიჩვენოს იგი თავისი მოქმედების ლოგიკით, არსებულ ისტორიულ გარემოცვაში, გვიჩვენებს მხოლოდ ცალკეული ფრაზების მიხედვით. ამასთან დრამატურგს აქვს პრეტენზია განაცხადოს, რომ ყველაფერს თანმიმდევრული მარქსისტული თვალსაზრისით აშუქებს, და ამავე დროს ავიწყდება მარქსიზმის ელემენტარული მოთხოვნილება წარსულის შესწავლისას: მოვლენები და ფაქტები უნდა ავიღოთ ისე, როგორც ისინი არსებობდნენ და მივცეთ მათ სწორი გაშუქება. ფაქტების გვერდის ავლა, როგორი თვალსაზრისითაც არ უნდა სარგებლობდე, ვერ მოგვცემს ისტორიულად სწორ დასკვნებს. დრამატურგს ეს მხედველობიდან ეპარება, იგი გმირის მოქმედებიდან ერთ მხარეს იღებს, თვალებს ხუჭავს მისი შეცდომების წინაშე და ამით თვითონ უშვებს შეცდომას ისტორიულ წარსულის მიმართ.

იმისათვის, რომ სწორედ გავიგოთ გ. საakაძე, საჭიროა გავითვალისწინოთ ორი მომენტი: პირველი—საakაძე იყო შესანიშნავი და უნიჭიერესი სარდალი, დიდი სტრატეგიული უნარითა და სამშობლოს უსაზღვრო სიყვარულით აღჭურვილი. მეორე და მთავარი — ის იყო დიდი სახელმწიფო მოღვაწე, რომლის პოლიტიკურ განზრახვასაც შეადგენდა საქართველოს გაერთიანება ერთ სახელმწიფოდ სამეფო აბსოლუტიზმის განმტკიცებისა და დიდი ფეოდალების ბატონობის ლიკვიდაციის გზით. გ. საakაძის, როგორც სარდლის, მოღვაწეობა უნაკლო იყო, ის ვაქკაცურად უმკლავდებოდა გარეშე დამპყრობელთა შემოსევას, მისი საომარი სტრატეგიული გეგმა თითქმის ყოველთვის გამარჯვებით მთავრდებოდა, მაგრამ საქართველოს გაერთიანებისათვის მებრძოლ საakაძეს არ ესმოდა, რომ მისი პოლიტიკა ისტორიულად ნაადრევი და განუხორციელებელი იყო, რომ ის გამართლებული და პროგრესიული იყო მხოლოდ საქართველოს მომავალი პერსპექტივის თვალსაზრისით, რასაც არ შეიძლებოდა არ გამოეწვია მის მოღვაწეობაში ლოგიკური, გარდუვალი შეცდომები. საakაძის შოღვაწეობის ეპოქაში დიდი ფეოდალები, თავადები გაცილებით ძლიერნი იყვნენ, ვიდრე მეფე და წვრილი აზნაურობა, რომელსაც ეყრდნობოდა იგი. ამიტომ საakაძის პოლიტიკა ქვეყნის შიგნით აუცილებლად მარცხდებოდა. და რომ გადაელახა შინაგან ძალთა წინააღმდეგობა და განეხორციელებინა თავისი პოლიტიკა, საakაძე მიმართავდა გარეშე ძალის გამოყენებას. მისი ყველაზე სუსტი მხარე და შეცდომა სწორედ ეს იყო, იგი ვერ ითვალისწინებდა იმას, რომ „გარეშე ფაქტორს არ შეეძლო კომპენსირება ქვეყნის შინაგანი სისუსტისა“. მისი ეს განზრახვაც მარცხით თავდებოდა. აი, სწორედ ეს წინააღმდეგობა სურვილსა და შესაძლებლობას შორის იყო სათავე საakაძის მთელი ტრაგედიისა.

ასე უნდა იქნას გაგებული და გაშუქებული ეს გმირი მწერლის მიერაც. მაგრამ შანშიაშვილი გვერდს უვლის საakაძის მოღვაწეობის ამ მხარეს. იგი ვერ გვიჩვენებს საakაძის ბრძოლას საქართველოს გაერთიანებისათვის ერთ სახელმწიფოდ, კმაყოფილდება მხოლოდ იმით, რომ საakაძეს რამდენიმე ალაგას ათქმევინებს მშრალ ფრაზებს: „ჩვენ მოვესწრებით საქართველო კვლავ აღვადგინოთ“ (მოქმ. I), „ერთის სკიპტრის ქვეშ საქართველო შევკრათ, შევჯაროთ, როგორც ეს იყო შეჯარული თამარ მეფის დროს“ (მოქმედება II). მაგრამ ეს ფრაზები წარმოთქმულია სავსებით დამოუკიდებლად გმირის მოქმედებისაგან, საერთო მდგომარეობისაგან. არსად არ ჩანს, თუ როგორ და რანაირად იბრძოდა იგი საქართველოს გაერთიანებისათვის. ეს კი ყველაზე მთავარი ნაკლია პიესისა. გაუგებარია ისიც, თუ რანაირად ჰპირდება საakაძე საქართველოს სკიპტრის გადაცემას ლუარსაბს(!) (მოქმ. II), უდიდეს ნაკლად მიგვაჩნია ისიც, რომ დრამატურგი გვერდს უვლის საakაძის სუსტი მხარეების კრიტიკას და არ გვიჩვენებს მისი პოლიტიკის მარცხის აუცილებლობას, — მისი ტრაგედიის სათავეს. ამის გამო შანშიაშვილის საakაძე არ არის ბოლომდე გაგებული და სრულყოფილი, ღრმად დამაჯერებელი ისტორიული სახე. დრამატურგი მისდევს მხოლოდ სუბიექტური მიზეზების ძიებას და ობიექტური გარემო მისთვის ნაკლებ მნიშვნელოვანი მოვლენაა. ამიტომ საakაძე დახატულია, როგორც ყოვლის შემძლე. სუსტად არის წარმოდგენილი მისი მოწინააღმდეგე ძალა და აუხსნელი რჩება, თუ რატომ დამარცხდა იგი, ან რატომ იყო ეს დამარცხება აუცილებელი. ზოგჯერ საakაძის სახე მშრალ აგიტკურ გაზრებამდე დადის, ცდილობს ყველა მის მოქმედებაში დიდი სოციალური შინაარსი ჩასდოს, და ეს ყალბი სოციოლოგიზმის გზა მარქსისტულად მიაჩნია. ყოვლად გაუმართლებლად მიგვაჩნია საakაძის საუბარი ქაიხოსროსთან (ვმსჯელობთ პიესის მიხედვით) სპარსეთში, სადაც იგი თავისი ბრძოლების შესახებ სპარსეთში აცბობს: „აქაც ხალხის ჯალათებს ვდევნიო“.

ასეთი დეტალური ანალიზი შანშიაშვილის პიესისა შორს წაგვიყვანს. თქმულიც საკმარისია იმის ნათელსაყოფად, რომ იგი ვერ იძლევა ღრმა და ყოველმხრივ, ბოლომდე სწორე გაგებასა და გაშუქებას საakაძის ცხოვრებისას, მისი ეპოქისას. დაუბრუნდეთ მის კონკრეტულ შენიშვნებს. დრამატურგი მკითხველებს აუწყებს, რომ მე რაღაც „საოცარი ბრალდებები წაუყენე“ მას, დავბრალე ის, რაც მის პიესაში აბსოლუტურად არ არის. ამის შემდეგ ის შეტევაზე გადმოდის და გვეუბნება: „ამას მე როგორ ვიზამდი, ამას მოკლე ჭკუის ადამიანი იზამდა და საქმესაც გააფუჭებდაო“. მივყვეთ ფაქტების ლოგიკას: ჩვენ ვწერდით, რომ როცა შაჰმა პაატა თავისთან დასტოვა იმ მოტივით, თითქოს მისგან, როგორც მომავალ იმედისაგან, უნდა აღზარდოს დიდი სარდალი, გიორგი მიხვდება შაჰის ამ თვალთმაქცობას და ყველაფერს ეტყვის შვილს, ე. ი. გააგებინებს, რომ შაჰი მას მძულვლად იტოვებს. შანშიაშვილი ჩემს ამ შენიშვნას გადაბრუნებულად იგებს და გვეუბნება, რომ „პიესაში, გიორგი საakაძე თავის შვილს არაფერს არ ეუბნება თავისი განზრახვის შესახებ, იმის შესახებ, თუ რა მიზნითაც ბრუნდება იგი საქართველოში“-ო, და გვარწმუნებს, რომ „ძე ასეთ წინდაუხედავობას არ ჩავადენინებ ჩემს გმირსო“. ასეთ ხერხს მიმართავს ყოველთვის ის, ვისაც არა აქვს იმედი პოლემიკაში ფაქტებით გამარჯვებისა. მაგრამ სამწუხარო ის არის, რომ შანშიაშვილს მეხსიერებაც ღალატობს. მას არ ახსოვს, რომ საკუთარი ხელით დაუწერია ის, რასაც იგი თავის პასუხში „წინდაუხედავობას“ უწოდებს. შანშიაშვილი გადაჭრით უარყოფს, რომ მის გიორგის არ ჩაუდენია ისეთი წინდაუხედაობა, რომ შვილი მიეხვედრებინა თავის განზრახვაში, თორემ „შეიძლება შვილმა თავისი ახალგაზრდობით, ან მოქმედებით უნებურად გასცეს მამა, თუ არა და გიორგი იმას არ იზამდა, რომ შვილი აჯანყებამდე სიკვდილის მოლოდინის სატანჯველში ემყოფებინა“. „რომ ჩაედინა გიორგის ეს აქტი,—განაგრძობს იქვე,—ფსიქოლოგიურად და დრამატურგიულად იქნებოდა უაზრო და გაუმართლებელიო“. ჩვენ ვეთანხმებით დრამატურგს, რომ ასეთი საქციელი მართლაც უაზრო და გაუმართლებელი იქნებოდა და მოვიყვანთ სრულ ამონაწერს მისი პიესიდან, დასკვნა დეე, მკითხველმა გამოიყვანოს:

„გიორგი — შვილო, შენ შაჰმა დაგტოვა მძევლად!

პაატა — თუ გაბედე და უღალატე, მე ვაგებ პასუხს და შურს იგი ჩემზე იძიებს!...

გიორგი — შვილო მე მინდა...,

პაატა — შენ რა გინდა?

გიორგი — ჩემთან იყო განუშორებლად, — მოდი ჩემთან უკანასკნელად...

პაატა — წადი ზეიმზე, შესვეთ ფიალა სისხლით სავსე, მე კი შორს შენგან!

გიორგი — (შეაჩერებს) შვილო პაატა!..

პაატა — მამაჩემო, რას ნიშნავს ცრემლი? მე შენს თვალებზე არ მინახავს ცრემლი არასდროს!

გიორგი — ო, ნეტა დღესაც არ გენახა, ღრმად გულში მომწვდა, ღრმად გულში მომწვდა.

პაატა — მამავ! პირდაპირ შემომხედე... (ერთმანეთს უცქერიან). გგრძნობ გოლში თითქოს სხვა რაღაც გჭონდეს, და ისეთრიგად მეთხოვები, თითქოს შორდები მე სამუდამოდ! მაგრამ თუ ჩემს ხალხს შიელას მისცემს ჩემი სიცოცხლე.., მამი მომისმინე,—მამაშვილობის გრძნობას გაფიცებ არ დაინიო ჩემის გულისათვის და არ დამზოგო! მე საქართველოს ვერ წარმოვშობ, საქართველო კი ჩემისთანას მრავალს გამოზრდის!

გიორგი — შვილო!„

ამის შემდეგ მოქმედება საქართველოში ხდება . აღნიშნული სცენა დავიწყებია დრამატურგს, თორემ გიორგის მოქმედებას უაზრობად, ფსიქოლოგიურად და დრამატურგიულად გაუმართლებლად არ გამოაცხადებდა, შეიცდებოდა სხვა გამოსავალი მოენახა.

უფრო მეტ გულუბრყვილობას ამჟღავნებს შანშიაშვილი, როცა ეხება გიორგის საქართველოდან სპარსეთში გაქცევას. კვლავ ვიმეორებთ, რომ ეს გაქცევის ამბავი პიესაშიც და სცენაზედაც გაკეთებულია ზერელედ, გარეგნული ეფექტისათვის, ამერიკული ტრიუკის სახით. ამის უარსაყოფად დრამატურგის არგუმენტები სუსტია. იგი ამბობს, რომ „გიორგი რომ გაიპაროს და არ შეხვდეს თავის მდგომარეობას ვაჟკაცურად, იგი ხომ დაჩიავდება და დაემსგავსება რომილიმე წვრილფეხა დამნაშავეს, რომელმაც იცის, რომ დამნაშავეა და ცდილობს როგორმე თავი გააძვრინოსო“. უცნაური ლოგიკაა. ჯერ ერთი, გაპარვა თავის თავად არ არის იმის ნიშანი, რომ გაპარული აუცილებლად წვრილმანი დამნაშავეა. ჩია და მშიშარა კაცია. გაპარვა მოხერხებულ დროს უნდა გავიგოთ, როგორც ვაჟკაცური თავისდაღწევა გამოუვალი მდგომარეობიდან. ხალხს მშიშარებისათვის კი არ უთქვამს: „სადაც არა სჯობს, გაცლა სჯობსო“, არამედ ნამდვილი გმირებისათვის. იქ, სადაც რეგვენი საქმეს წაახდენს აშკარა შებმით, ჭკვიანი გმირი გამოსავალს ფარულ გზაში მოძებნავს. ეს დრამატურგმა კარგად იცის. მაგრამ საქმე იმაშია, რომ გაციოლებით რთული საქმეა და დიდი ოსტატობაა საჭირო გააკეთო ეფექტის მომხდენი გაპარვის სცენა, ვიდრე აშკარა შებმისა... შანშიაშვილს არგუმენტად არც ის გამოადგება, რომ მაყურებელი ტაშით აჯილდოვებს ხმალამოწყდილ გიორგის. ეს ტაში გიორგისა და მსახიობს ეკუთვნის და არა დრამატურგიულ მომენტს. ამასთან, ტაში არის ნაუცბათევი შთაბეჭდილების შედეგი და მწერალი მით თვითკმაყოფილებას არ უნდა მიეცეს. ესეც რომ არ იყოს, ხშირია შემთხვევა, როცა მაყურებელი თავის ტაშში გამოხატავს სიმპატიებს საყვარელი გმირისადმი ან მსახიობისადმი და სრულებითაც არ გულისხმობს არც დრამატურგს, არც რეჟისორს და სხვ. სხვანაირად როგორ აგიხსნიდა შანშიაშვილი იმ ტაშს, რომელიც ქუხილივით ისმის თეატრში, როცა სცენაზე გიორგი პირველად შემოსდგამს ფეხს და ჯერ გაუგებარია, თუ დრამატურგმა და რეჟისორმა როგორ გახსნეს ეს სახე?!

ს. შანშიაშვილმა მთელი რიგი მარცხებული და მიტად მახვილი შენიშვნები გაკეთა ამბ. შ. აფხაიძის, ბ.აბულაძისა და გ. ნუცუბიძის მიმართ, მაგრამ შადიმანის სახის მხატვრულ გახსნაში, რასაც ჩვენც შევეხეთ პირველ წერილში არ შეიძლება დავეთანხმოთ, ჩვენ ვამბობდით, რომ თუ შადიმანი აიტორს გაგებული აქვს, როგორც იაგო, მაშინ ის უნდა მხოლოდ მაყურებლის თვალში შიშვლდებოდეს თავიდანვე და არა იმათ წინაშე, ვის წინაღმდეგაც იგი აბამს თავის ვერაგულ ქსელს. პიესაში კი პირველ მოქმედებიდანვე საakაძემ იცის შადიმანის ბუნება, მისი საქმიანობა. თუ შადიმანი საakაძისადმი აშკარად დაპირისპირებული ტიპია, რომელშიაც ავტორმა თავი მოუყარა მსხვილი თავადების შემკრებ საწინააღმდეგო თვისებებს, მაშინ უფრო აშკარა და გაბედული უნდა იყოს მისი ბრძოლა, რადგან ის თავის ზურგს ოკან გრძნობს მსხვილი თავადების ძლიერ ძალას, ძალას, რომელიც აღემატებოდა ერთად აღებულ მეფისა და აზნაურთა ძალას. ასე არ არის.

პიესაში არის ზოგიერთი სხვა რიგის ნაკლიც. მაგრამ საგაზეთო წერილი მათი განხილვის საშუალებას არ იძლევა. კრიტიკოსთა შენიშვნებს დრამატურგი ღრმად უნდა დაფიქრებოდა.

სიმონ ჩიქოვანის ახალი ლექსები

ამ რამდენიმე ხნის წინად მწერალთა-კლუბში სიმონ ჩიქოვანმა, თავის შემოქმედებითს საღამოზე წაიკითხა ახალი ლექსები. ლიტერატურულმა საზოგადოებამ ამ ლექსებს მაღალი შეფასება მისცა.

ახლა ეს ორმოცამდე ლექსი ცალკე წიგნად გამოსცა „ფედერაციამ“.

წიგნი შესდგება ორი განყოფილებისაგან — „სიმღერის სათავე“ და „შარშანდელი დღიური“.

წიგნში მოთავსებული ლექსების უმრავლესობა ავტორს დაუწერია 1940 წლის სექტემბერ-ოქტომბერში.

ეს ლექსები უმთავრესად საბჭოთა თემატიკაზეა დაწერილი.

წიგნი შეიცავს 128 გვერდს, გამოცემულია ლამაზად და ღირს 12 მან.

რაჟდენ გვეტაძის რჩეული ნაწერები

„ფედერაციამ“ გამოსცა რაჟდენ გვეტაძის რჩეული ნაწერების კრებული.

წიგნში მოთავსებულია მოთხრობები: „გზაზე“, „სოუკ-სუ“, „ბაში-აჩუკი“, „ზღვა და სიყვარული“, „ჩაფხანდადეშქელიანი“, „ოქროს მამალი“, „ტატაშ ხვარი“, ბელორუსული ნოველები „მახრა“ და „სკირგაილო“.

ამავე წიგნში მოთავსებულია მისი ორი რომანი „თეო“ და „ჭიაკოკონა“.

წიგნი შეიცავს 336 გვერდს და ღირს 17 მან.

შალვა აფხაიძის ლექსები

„ფედერაციამ“ გამოსცა შალვა აფხაიძის ლექსების წიგნი. წიგნში მოთავსებულია უკანასკნელი ათი წლის განმავლობაში დაწერილი 90-მდე ლექსი. ლექსები დალაგებულია შემდეგ განყოფილებებად:

პირველი განყოფილება — **„მწვერვალები“**. აქ მოთავსებულია სონეტები „პოლინა ოსიპენკოს“, „ვალერი ჩკალოვს“, „კიროვს“, „კრემლის კედელი“, „მავზოლეი“, „ქოხი“, „სამშობლოს“, „თბილისს“ და სხვ.

მეორე განყოფილება — **„ბედი ქართლისა“**. აქ მოთავსებულია ისტორიულ თემატიკაზე დაწერილი ლექსები: „ლილეო“, „ვახტანგ გორგასლანი“, „ბაგრატის ტაძარი“, „ძველი მატიანე“, „ბექა ოპიზარი“, „თამარი“, „ვარძია“, „გიორგი საakაძე“, „ცხრა ძმა ხერხეულიძე“, „სამასი არაგველი“ და სხვ.

მესამე განყოფილება — **„საზეიმო“**. აქ მოთავსებულია სტალინისადმი მიძღვნილი რამდენიმე ლექსი: „როგორც სიმღერა ამოსული ლერწმის ღეროდან“, „მზე ხარ ჩვენი ჩაუსვლელი“, „ორი საათი დაუვიწყარი“, „სტალინ“, „მას გამარჯვება“ და ლექსები სოციალისტური მშენებლობის საკითხებზე.

წიგნის უკანასკნელ განყოფილებაში **„ოქროს წვიმებში“** დაბეჭდილია „ლეკური“, „მტკვართან“, „ჰაიმე“, „ლხინი“ და სხვ.

წიგნი შეიცავს 144 გვერდს და ღირს 13 მან.

გივი ამილახვარი*

გეროლტი ქიქოძე

შანშე ერისთავის დამარცხების შემდეგ ნადირშაჰმა გივი ამილახვარი თავიდ ვექილად ანუ რწმუნებულად დარჩინა ქართლში, მაგრამ ქვეყნის დამშვიდება ვერც ამ ახალმა მმართველმა შესძლო.

ნადირს განწყვეტლივ ომის წარმოება უხდებოდა, რის გამოც ის დიდ მოთხოვნილებას უყენებდა როგორც თავის სახელმწიფოს ცოცხალ ადამიანურ ძალებს, ისე მატერიალური სიმდიდრის მარაგს.

თურქესტანის ლაშქრობიდან დაბრუნებული ნადირშაჰი თავისი ძლიერების მწვერვალზე იმყოფებოდა. ამის შემდეგ მას თითქო ბედმა უმუხთლა და მისი დაქვეითება დაიწყო. 1741 წლის გაზაფხულზე მან დიდი ჯარით, რომელიც თითქო ასი ათას კაცს აღწევდა, დაღისტნის წინააღმდეგ გალაშქრა.

თუმცა დაღისტნის დიდი ნაწილი ნომინალურად ერანის სახელმწიფოს ნაწილად ითვლებოდა, მაგრამ იქაურ მფლობელებს თავი დამოუკიდებლად ეჭირათ და ზოგიერთი მათგანი თურქეთთან სცდილობდა კავშირის გაბმას, ხოლო ზოგიერთი რუსეთის სამხედრო ხელისუფლებასთან, რომელიც უკვე ყიზლარში იყო დამკვიდრებული და სამხრეთისკენ მოიწევდა. ნადირშაჰს კი, ისევე როგორც წინათ შაჰაბაზს, ერანის ინტერესებისთვის დიდათ სახიფათოდ მიაჩნდა რუსის ჯარის გადმოსვლა კავკასიის ქედს გადმოლმა. ამიტომ მას უნდოდა საბოლოოდ დაემორჩილებია და შემოემტკიცებია დაღისტანი.

ერანის ჯარმა შედარებით ადვილად მიაღწია დარუბანდს, მაგრამ შემდეგ ოპერაციების წარმოება გაუძნელდა. ლეკების პატარ-პატარა რაზმები ვიწრო ხეობებში საფარებიდან თავს ესხმოდნენ ერანელთა ჯარის ნაწილებს და დიდს ზიანს აყენებდნენ მას. ტრანსპორტის მოუწყობლობის გამო ერანელები დაიმშენ, თავი იჩინა ეპიდემიამ, დეზერტირობამ. შაჰ ნადირმა ამ ლაშქრობაში ღაჰკარგა თავისი ჯარის დიდი ნაწილი და მთელი ტრანსპორტი, მაგრამ თავის მიზანს ვერ მიაღწია და გაბოროტებული დაბრუნდა ისპაჰანში.

ამ ლაშქრობამ, რომელიც ნადირშაჰის ერანში დაბრუნების შემდეგაც გაგრძელდა, განსაკუთრებით გამანადგურებელი გავლენა მოახდინა აღმოსავლეთი საქართველოს ისედაც გაღატაკებული ხალხის ეკონომიურ მდგომარეობაზე. ჯერ კიდევ ამაზე ადრე ქართლ-კახეთში შაჰმა მუმეიზი, ანუ დღევანდელი ტერმინოლოგიით რომ ვთქვათ, სტატისტიკოსი გამოგზავნა, რომელმაც მიწები საბლით გააზომინა, მოსახლეობა და პირუტყვი ააწერინა და დაბეგრა: მან გადასახადი დაადგა აგრეთვე ყოველ შენობას, ყოველ ვაზს, ყოველ ხეხილს. ქართველი მემატიანე ამბობს: „არას დროს ერანის ხელმწიფისაგან ქართლის ქვეყანა არ დაწერილიყო; ამა ამბავთა შინა მრავალი სული აიყარა, ბევრი ადგილი უმეტესად აოხრდა, მრავალი კაცი ვენახსა და ბაღებსა თავისის ხელით კაფიდის და აოხრებდის; ვინც დარჩა, კიდევ ამის იმედი ჰქონდათ, რომ ერთი მემკვიდრე პატრონი გამოჩნდებაო“.

დაღისტანში ყოფნის დროს ნადირმა ქართლ-კახეთიდან მოითხოვა სურსათ-სანოვაგის მიწოდება და რამდენიმე ათასი შებმული ურმის გაგზავნა, რამაც უკვე ქართლის დაშშევა გამოიწვია. „ქართლში პური ასე ძვირად იყო, რომ თქვენმა მზემ ბევრჯელ ვნახეთ ბალახის ჟურკას გაახმობდიან, დაფქვიდენ და იმას სჭამდენ, — გაგაგრძობს იგივე მემატიანე: მრავალი სული ჯოხით მოკვდა; თუ პურს საdმე გასაყიდს იშოვიდენ, თავისის ხელით შვილებს აძლევდენ; მრავალი სული აიყარა ამ ქვეყნით და უცხოთა ალაგთა გარდაიხვეწა. ურუმის ქვეყანა*) ქართლის კაცით აივსო“.

ასეთ პირობებში ქართლის ვექილმა ე. ი. შაჰის რწმუნებულმა გივი ამილახვარმა გადასწყვიტა თბილისიდან გაპარულიყო, რათა ქართლში აჯანყების დროშა აეფრიალებინა. მან თან წაიყვანა ცოლშვილი და რამდენიმე თანაგანმზრახველნი. რადგან მცხეთის ხიდი აყრილი იყო, ის მტკვარზე ნავტიკებით გადავიდა, რომელიც მას მზად დაახვედრა მის შესახვედრად გამოსულმა მისმა თანამზრახველმა არაგვის ერისთავმა. აქედან ის დუშეთში ავიდა, ქსნისა და არაგვის ხეკის კაცნი შეჰყარა და ერთგულებაზე დააფიცა.

ამ აჯანყებამ დიდათ შეაშფოთა თბილისის ხანი, რომელმაც დაატყვევებინა და ნარიყალის ციხეში ჩაასვინა მეტად თუ ნაკლებად საეჭვო ქართველი დიდებულნი. ნადირ შაჰმა დატყვევებულნი გაანთავისუფლებინა, ხოლო გივი ამილახვარს წინადადება მისცა, უკან დაბრუნდი და ყოველივეს გაპატიებენ; მაგრამ მან უარი შემოუთვალა. მაშინ თბილისის ხანი ერანელების ჯარით შეესია ქართლს, დასწვა მოსავალი, დაარბია მოსახლეობა და რამდენიმე მნიშვნელოვანი ციხე-სიმაგრე დაიკავა. გივი ამილახვარი ზემო ქართლში გავიდა, საიდანაც ბორჯომის ხეობით კავშირი დაიჭირა ახალციხის ფაშასთან, რომელმაც მას თოფ-ზარბაზანი და ტყვია-წამალი მოაწოდა სურამის ციხის და პეტრეს ციხის გასამაგრებლად. ამას გარდა ის მას დროგამოშვებით თურქთა რაზმებსაც აშველებდა.

მაგრამ არც სისხლდაცლილ ქართლში შეგროვებული ძალები, არც თურქთა დამხმარე რაზმები საკმაო არ იყო, რომ გივი ამილახვარს ხანგრძლივი წინააღმდეგობის გაწევა შესძლებოდა ერანის საოკუპაციო ლაშქრისათვის. ამიტომ მან დაღისტანის ბელადებს მიმართა, რომელთაც რამდენიმე ათასი კაცი გადმოიყვანეს და გივის განკარგულებაში დააყენეს; ამ თვითნება ლეკის ჯარმა თავისი ავაზაკობით და მტაცებლობით არა ნაკლები ზიანი მიაყენა ქართლის მშვიდობიან გლეხკაცობას, ვიდრე ერანის ჯარი აყენებდა.

გივი ამილახვარისა და მისი მომხრე ქართველი ფეოდალების მიერ დაწყებულმა ბრძოლამ ორად გასთიშა ქართლ-კახეთის მოსახლეობა: ერთი ნაწილი გივისა და თურქოფილურ პარტიას მიემხრო, მეორე ერანის ადგილობრივ ხელისუფლებას. თავდაპირველად სასწორი ხან ერთი მებრძოლი მხარისაკენ იხრებოდა, ხან მეორისკენ. ერანის ხელისუფლება ხან რეპრესიებს მიმართავდა ხალხის დასაშინებლად, ხან მის გულის მონადირებას ლამობდა დამთმობი პოლიტიკით. გადამწყვეტი მნიშვნელობა იქონია კახთ ბატონის თეიმურაზის, მისი მეუღლის თამარის და ერეკლე ბატონიშვილის ერანის პარტიის მხარეზე გამოსვლამ. თეიმურაზმა გივის მომხრეებისაგან გასწმინდა ჯერ არაგვის და მერე ქსნის საერისთავო, ხოლო ერეკლე ბატონიშვილმა შედარებით მცირე ჯარით, რომელშიც ქართველებს გარდა ლეკთა რაზმებიც იმყოფებოდნენ, ცხინვალის მახლობლად დაამარცხა გივი ამილახვარის თურქლეკის მეერთებული ჯარი, რომელიც თავს დაესხა მას. მადლიერმა ნადირმა თეიმურაზს ათი ათასი ოქრო გამოუგზავნა საჩუქრად.

გივი ამილახვარის და ქართლის ფეოდალების ამბოხებამ ფართო გაქანება მიიღო და ბრძოლაში უკვე თურქეთის ცენტრალური მთავრობა ჩაება აშკარად. ხონთქარმა გივი ამილახვარს დიდი ჯარი მოაშველა ახალციხელ უსუფ ფაშის მეთაურობით, რომელსაც აგრეთვე საკმაოდ დიდი თანხა გამოატანა დაღისტანში გასაგზავნად და ლეკების გადასაბირებლად. თეიმურაზი და თბილისის ხანი გორის ციხეში გამაგრდნენ. მოწინააღმდეგეთა შეტაკება მოხდა გორსა და რუისს შუა. მართალია ამ შეტაკებაში გივიმ და ოსმალოს ფაშამ დაამარცხეს თეიმურაზი და სპარსეთის ხანი და გორის გალავანის კარებამდე სდიეს მათ ლაშქარს, მაგრამ თვით გორის ციხის აღება ვერ შესძლეს და რუისში დაბანაკდნენ.

ამის შემდეგ გივი ამილახვარი და უსუფ ფაშა მოელაპარაკნენ ლეკების ბელადს მალაჩის და ოთხი ათასი ჯარისკაცით და დასარიგებელი ფულით დაღისტანში გაგზავნეს ახალი ჯარების შესაგროვებლად. ეს ამბავი გორის ციხიდან თეიმურაზმა მსწრაფლ აცნობა ერეკლე ბატონიშვილს. ერეკლემ საჩქაროდ თავი მოუყარა კახელებს, შეიერთა თბილისში დარჩენილი ყიზილბაშთა რაზმები და ბტერს საგურამოსთან ჩაუსაფრდა, არაგვის მარცხენა ნაპირას. რადგან თურქლეკთა ჯარი ასეთ ელვისებურ მოქმედებას არ ელოდა, მან გულდამშვიდებით დაიწყო გადიდებული არაგვის ფონში გასვლა. მაშინ ერეკლე თავისი რაზმებით მოულოდნელად საფარიდან გამოვარდა და ძლიერად ეკვეთა მტერს. თურქებმა და ლეკებმა უკან დაიხიეს, არაგვის მარჯვენა ნაპირას სანგრები შეჰკრეს და ძლიერი თოფის სროლა ასტეხეს. „მაშინ შეუხდა ძე მეფისა ირაკლი არაგვსა და პირველ ყოველთასა თვით განვლო ფონი იგი. ხოლო მხილველთა სპათა არღა ჰრიდეს საშინელებასა წყალთა და შეუდგნენ ყოველნი სპანი მისნი და იქმნა ბრძოლა უძლიერესი, ვინაიდგან ოსმალ-ლეკნი უმეტესობდნენ. იძლივნენ ოსმალ-ლეკნი და მიჰყვნენ ესენიცა ვიდრე ქსანს გაღმა ოკმამდე და მრავალი მოსწვდეს და დაიჭირეს“ (ომან ხერხეულიძე).

როგორც უსუფ ფაშამ საგურამოს დამარცხების ამბავი გაიგო, მაშინვე აიყარა და ახალციხისკენ გაიქცა. გივი ამილახვარი ისევ სურამის ციხეში ჩაიკეტა. ნადირშაჰმა კი ერეკლეს ოქროს რახტით შეკაზმული ცხენი და მძიმედ მოქედილი ხმალი გამოუგზავნა. რადგან ჩქარა ის დარწმუნდა, რომ თეიმურაზი და ერეკლე გადაუხრელად ადგნენ ერანის ორიენტაციის გეზს და მათ ერანელ ხანებსა და გამაჰმადიანებულ ბაგრატიონებზე უკეთ შეეძლოთ აღმოსავლეთი საქართველოს დამშვიდება, 1744 წელს მან ქართლის მეფობა თეიმურაზს მისცა და კახეთისა ერეკლეს. ამ საქმის შემზადებაში განსაკუთრებული როლი შეასრულა თეიმურაზის მეუღლემ თამარმა, რომელიც, როგორც ეტყობა, დიდი პოლიტ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ახალი წიგნები

„ხელოვნების საკითხები“

გამოვიდა დიმიტრი ბეხაშვილის სტატიების კრებული „ხელოვნების საკითხები“.

წიგნში მოთავსებულია ავტორის მიერ 1933 წლიდან ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში ლიტერატურის სხვადასხვა საკითხზე დაბეჭდილი წერილები.

წიგნი იხსნება ესთეტიკის საკითხებზე დაწერილი წერილებით: „ხელოვნების აყვავებისა და დაცემის მეთოდოლოგიური საფუძვლები“, „ისტორიული რომანის პრობლემა“. ცალკე განყოფილებად არის გამოყოფილი წერილები თანამედროვე ქართველ ბელეტრისტებზე — „კონსტანტინე გამსახურდია“, „სერგო კლდიაშვილი“ და „ძველი კილოს ხმები“ (ნიკო ლორთქიფანიძის შესახებ).

„კლასიკური შემოქმედრეობის განყოფილებაში“ მოთავსებულია ორი წერილი: „დიდი შემოქმედი“ (პუშკინის შემოქმედებაა გარჩეული) და „ნიკოლოზ ბარათაშვილი“.

შემდეგ განყოფილებაში („ფიქრები პოეზიაზე“) ავტორს გარჩეული აქვს გალაქტიონ ტაბიძის, ალიო მაშაშვილის, სიმონ ჩიქოვანისა და გიორგი ლეონიძის შემოქმედება.

წიგნის უკანასკნელ განყოფილებაში („აწმყო დრო, ფოლკლორი და ადამიანები“) ავტორს შეუტანია წერილები: „ლენინი და სტალინი ქართულ პოეტურ ფოლკლორში“, „დიმიტრი ფურმანოვი“, „ვლადიმერ მაიაკოვსკი“ და „საბჭოთა ხალხის მომღერალი“ (ნ. ოსტროვსკის „ქარიშხალით შობილნის გამო“).

წიგნი გამოცემულია „ფედერაციის“ მიერ, შეიცავს 232 გვერდს და ღირს 12 მან.

მიკოლა გაქანის „ლექსები და პოემები“

საბჭოთა უკრაინის მოწინავე პოეტის, უკრაინულ ენაზე „ვეფხის-ტყაოსნის“ ჩინებული მთარგმნელის სახელს მხოლოდ ჟურნალ-გაზეთებში მოთავსებულ მასალიდან იცნობს ქართველი საბჭოთა მკითხველი. გამომცემლობა „ფედერაციას“ მეტად საპატიო შრომა გაუწევია, რომ ამ შესანიშნავი პოეტის რჩეული ნაწერების თარგმანები ცალკე წიგნად გამოუცია.

წიგნში მოთავსებულია 21 რჩეული ლექსი და პოემა, რომლებიც თარგმნილია სიმონ ჩიქოვანის, ალიო მაშაშვილის, ილო მოსაშვილის, რაჟდენ გვეტაძის, ვალერიან გაფრინდაშვილის, დავით გარჩილაძის, მიქელ პატარაძის, ვასო გორგაძის, გივი გაჩიჩილაძისა და მაყვალა მრევლიშვილის მიერ.

წიგნს წამძღვარებული აქვს ლევან ასათიანის კრიტიკული წერილი „მიკოლა გაქანი“. სადაც მოკლედ განხილულია ამ თავისებური საბჭოთა პოეტის შემოქმედება.

წიგნი შეიცავს 122 გვერდს და ღირს 12 მან.

„ქორწილი კოლხიდაში“

ასეთი სათაური აქვს ალიო ადამიას ახალ პოემას. მასში მოცემულია ახალ გაზრდების ცხოვრება ძველსა და ახალ კოლხიდაში, „ნაჩვენებია ლ. ბერიას ზრუნვა ახალი კოლხიდის მშენებლობისათვის.

პოემას ცალკე წიგნად სცემს სახელგამი საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების ოცი წლისთავისათვის.

„კოლმეურნეები“. ქანდაკება თამარ აბაკელიასი.

საზღვარგარეთ

ფეი როის კივილი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში განსაკუთრებული წარმატება აქვს შიშისმომგვრელ კინოსურათებს. ამ შიშისმომგვრელმა სურათებმა შეუქმნა სახელი კინო-აქტიორს ფეი როის. მისი კივილის გარეშე ამ ხუთი წლის წინად არ იდგმებოდა არც ერთი კინოფილმი. ამ მსახიობის ქალის კივილი აფრთოლებდა მაყურებელს.

ახლა ამერიკელი რეჟისორები მაინც და მაინც აღარ იწუხებენ თავს მსახიობ-ქალთა კივილზე მუშაობისათვის, სულ ერთიაო ფეი როიზე უკეთესად ვეღარავინ დაიკივლესო.

რეჟისორი პირდაპირ მიმართავს სტუდიის ფილმოტეკას. იქ თაროზე გამწკრივებულია ფირები წარწერით: „დრამატიული კივილი“, „ისტერიული კივილი“, „საშინელი კივილი“, „ტკივილის კივილი“. ყველას ეს იმ ფეი როის „სულის კივილია“, რომელიც ხუთი წლის წინად ამერიკის შეერთებულ შტატებში ასე პოპულარული იყო.

1.000.000 ნელი ჩვენს ერამდე

ასეთი სახელწოდება აქვს ერთ-ერთ უკანასკნელ ამერიკულ ფილმს. ამ ფილმში მონაწილეობას იღებენ მამონტები, დინოზავრები, უზარმაზარი მახრჩობელა გველები და წინაისტორიული ფაუნის მრავალი სხვა წარმომადგენელი. ყველაზე ადვილად მამონტის გადაღება მიმდინარეობდა. მამონტის როლს ცოცხალი სპილო ასრულებდა. სპილოს სათანადო გრიმი ჰქონდა გაკეთებული. გვერდზე, ყურებზე და ხორთუმზე მიკრული ჰქონდა შავი თხის გრძელი ბეწვი. ეშვები გაუგრძელეს ლითონის საშუალებით. დინოზავრებისა და მისგვარი ცხოველების ათამაშება უფრო ძნელი გახდა. ამისათვის დაამზადეს ამ ცხოველების მაგვარი ლითონის 60-70 ტონიანი რთული კონსტრუქციები.

მზადება მ. ლერმონტოვის იუბილესათვის

ლერმონტოვისადმი მიძღვნილი საკავშირო გამოფენა

26 ივლისს სრულდება დიდი რუსი პოეტის ლერმონტოვის დაღუპვიდან 100 წელი. მოსკოვში ეწყობა ლერმონტოვისადმი მიძღვნილი მუდმივი საკავშირო გამოფენა. მისი გახსნა 26 ივლისს მოხდება.

სამეცნიერო და სამხატვრო მუზეუმები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები გამოფენისათვის გამოჰყოფენ ნაბეჭდ და ხელნაწერ მასალას, დოკუმენტებს, სახვითი ხელოვნების ნიმუშებს, რასაც რაიმე კავშირი აქვს ამ დიდი პოეტის ცხოვრებასა და შემოქმედებასთან და მის ეპოქასთან.

ლერმონტოვის საკავშირო მუზეუმი მეტწილად მასალას მიიღებს ლიტერატურულ მუზეუმიდან, გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტიდან და ლენინგრადში არსებულ პუშკინის სახლიდან.

ტრეტიაკოვის გალერეამ გამოფენისათვის გამოჰყო ვერეშჩაგინის, შიშკინის და ვრუბელის სურათები, რომელნიც ლერმონტოვის ნაწარმოებთა მიხედვითია დახატული.

ლერმონტოვის საიუბილეო კომიტეტმა შეიძინა აკად. ლანსერეს სურათები „ძველი ტფილისის ხედი“, „მცხეთა და მწირის მონასტერი“ და „დაღესტანი“.

საბჭოთა მხატვრებს და მოქანდაკეებს ლერმონტოვის საიუბილეო გამოფენისათვის შეუკვეთეს ახალი მხატვრული ნაწარმოებები.

ლერმონტოვის საიუბილეო მედალი

ლერმონტოვის საიუბილეო დღეებისათვის დამზადებულია ბრინჯაოს მედალი. ერთ მხარეზე გამოხატულია პოეტის ბარელიეფი და წარწერა „მიხეილ იურის-ძე ლერმონტოვი“. მეორე მხარეზე—ქნარი, გაშლილი წიგნი და ქაღალდის გრაგნილი, რომელზედაც ამოკვეთილია ლერმონტოვის ლექსის „პოეტის სიკვდილის“ უკანასკნელი სტრიქონები.

მეჯი გეგმიანობა და თაოსნობა

ქართული პერიოდიკის ისტორიაში საბავშვო ჟურნალებს მნიშვნელოვანი და საპატიო ადგილი ეჭირათ ყოველთვის. „ნობათის“, „ჯეჯილის“ და „ნაკადულის“ გარშემო საუკეთესო მწერლები იყვნენ შემოკრებილი. ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, გაფაფშაველა, იაკობ გოგებაშვილი მრავალი წლის განმავლობაში თანამშრომლობდნენ ამ ჟურნალებში. დიდი პასუხისმგებლობის გრძნობა ახალი თაობისათვის სრულღირებულებიანი მხატვრული ნაწარმოების მიწოდებისა ჟდაოდ ამ დიდი მწერლების შემოქმედებითი მუშაობის ერთ-ერთ დამახასიათებელ და ორგანიულ ნაწილს შეადგენდა.

როდესაც ვათვალიერებთ ჟურნალ „პიონერის“ გასული წლის ნომრებს, აქა-იქ თუ შევხვდებით საბჭოთა მწერლების სახელებს. გიორგი ქუჩიშვილის, გრიგოლ აბაშიძის, მაყვალა მრევლიშვილის, ვარლამ ჟურულის თითო ლექსი, შალვა დადიანის მოგონება, როდიონ ქორქიას მოთხრობა — აი, სრული სია იმ ნაწარმოებებისა, რომლებითაც წარმოდგენილი არიან ჟურნალში მკითხველისათვის უკვე ცნობილი მწერლები. ერთად-ერთი მწერალი, რომელიც სისტემატურად მუშაობს „პიონერში“, გიორგი კაჭახიძეა. მის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ ლექსები სამხედრო თემატიკაზე — „ჩვენი ტანკი“, „მხედრები“, „საბჭოთა კრეისერები“, „გმირი“ — ამჟღავნებენ ავტორში დაკვირვებულ და ნიჭიერ საბავშვო მწერალს.

ჟურნალში უმთავრესად ახალგაზრდა დამწყები მწერლები მუშაობენ. ეს, რასაკვირველია, კარგია, მხოლოდ ერთის პირობით. საანბანო ჭეშმარიტებათა რიცხვს ეკუთვნის ის დებულება, რომ ბავშვებისათვის წერა ძნელია, ბევრად უფრო ძნელი, ვიდრე დიდებისათვის. ამიტომ რედაქციის მტკიცე ხელია საჭირო ახალგაზრდა მწერლების შემოქმედების საჭირო გეზით მიმართვისათვის.

მაგრამ, სამწუხაროდ „პიონერის“ ფურცლებზე ხშირად ახალგაზრდა მწერლების ნედლ და შეუფერებელ შემოქმედებითს პროდუქციას ვხვდებით. მაგალითად, პავლე ბლიაძის ლექში „წითელარმიელები ბანაკად“ (№ 8), რომელშიაც კარგად არის გადმოცემული წითელარმიელთა ბანაკის საქმიანი, ხალისიანი განწყობილება, მოულოდნელად ვხვდებით ასეთ სტრიქონს: „ხმა საყვირისა გაიჯირითებს და შეათრთოლებს ღამეს **ნაწამებს**“. ცხადია, ამ „ნაწამებ ღამეს“ საერთო არაფერი აქვს ლექსის არც შინაარსთან და არც განწყობილებასთან და მხოლოდ ლიტერატურული რემინისცენციაა, უცხო არსენალიდანაა ნასესხები. ან, მაგალითად, შ. სამადაშვილის ლექში „დიდება შრომას“ ასეთ სტრიქონს ვხვდებით:

„მწველი მზე იწყებს სხივების თრქვევას,
და ლაჟვარდები სხდებიან ცაზე“.
(№ 9).

აქაც, ცხადია, უკანასკნელი სტრიქონი, სიმბოლისტთა ლექსებით მონაბერი, სრულიად უმტკივნეულოდ შეიძლება ამოშლილიყო ლექსიდან.

საერთოდ ჟურნალში მოთავსებულ ლექსთა უმეტესი ნაწილის დამახასიათებელი თვისებაა გარკვეული თემის უქონლობა, ბუნების სილამაზის აღწერა და, ბოლოს, უკანასკნელ ტაეპში, ლექსისათვის პოლიტიკური აქცენტის მისაცემად რამდენიმე დეკლარაციული სიტყვით იმის თქმა, რაც ლექსის დაწერასა და დაბეჭდვას ამართლებს (დარია ახვლედიანი — „სიმღერა,“ არნო ონელი — „ველად გავალ“). ამ ტრაფარეტის დაძლევას ცდილობს სანდრო ჟღენტი, რომელმაც ლექსებში „გაზაფხული სანაპირო ბაღში“, „საყვარელი წიგნი“, „სამაისო“ და განსაკუთრებით ლექსში „მესაზღვრე“ დამაჯერებელი და ფერადოვანი თანამედროვე სახეები მოგვცა, თუმცა, მაგ., „მესაზღვრეში“ ვერ შესძლო სათანადო დასასრულის პოვნა და ლექსის დასასრული მოკვეცილი და მშრალი გამოვიდა. ჟურნალის პოეტებს ხშირად ავიწყდებათ, რომ ბავშვებისათვის მარტივად და უბრალო წერა არ ნიშნავს სრულ გამარტივებას და შიშველ სქემამდე დასვლას, რომ ის სიმარტივე და უბრალოება, რომლისკენაც საბავშვო მწერალი უნდა მისწრაფოდეს, მხოლოდ მასალის ღრმა და ყოველმხრივი მოფიქრების, ყოველივე მეორე ხარისხოვანის უკუგდების შედეგად შეიძლება იჩნას მიღწეული. ამ დებულების დავიწყებას უნდა მიეწეროს ის, რომ ჟურნალში გვხვდება, მაგალითად, ასეთი სახის ლექსი. („არმიელები მოდიან“):

„მოდიან და თან მღერიან
ფეხებშეწყობილები.
ერთი, ორი, ერთი ორი,
ფეხებშეწყობილები.
აქეთ-იქით ხელს იჭნევენ
წელში გამართულები.
ერთი ორი, ერთი ორი,
წელში გამართულები“.

ლექსი წარმოდგენილია მარშის სახით და ნოტებთან ერთადაა დაბეჭდილი. ცხადია, იგი მოკლებულია აზრს. ნუ თუ წითელარმიელთა მარში მხოლოდ ფაქტების აღნიშვნით უნდა ამოიწურებოდეს, ისიც ასეთი ფაქტების — „მოდიან ფეხებშეწყობილები, აქეთ-იქით ხელს აქნევენ წელში გამართულები“. აქვე უნდა ვთქვათ, რომ გამოთქმა „ფეხებშეწყობილები“, თავისი ორაზროვნების გამო, ვერ აღწევს იმ მიზანს, რომელსაც უნდა ემსახურებოდეს იგი ლექსის საერთო კონტექსტის მიხედვით.

უფრო მდიდრადაა წარმოდგენილი ჟურნალში მხატვრული პროზა, თუმცა თარგმანის გადაჭარბებით მოთავსება არ უნდა მივაკუთვნოთ ჟურნალის დადებით მხარეს, მით უმეტეს, რომ მასალის შერჩევა ყოველთვის ვერ არის გამართლებული. ასე, მაგალითად, ჟურნალის სამ ნომერში იბეჭდებოდა ოსკარ უაილდის ზღაპარი— „ვარსკვლავის შვილი“, ორ ნომერში საკმაო ადგილი ეჭირა არჩი ფინეის და მ. მალსენის მოთხრობას—„არწივის ძმა“. ვფიქრობთ, სრულიად უმტკივნეულოდ შეიძლებოდა ამ მასალის უფრო აქტუალური, თუნდაც თარგმნილი მასალით შეცვლა.

ორიგინალური პროზიდან გამოირჩევა დავით შამათავას ორი მოთხრობა—„შავლეგ“ და „თებერვლის დღეებში“. ორსავე მოთხრობაში შამათავა კარგ გემოვნებას და კოლორიტის გრნობას ამჟღავნებს. მოთხრობები სალი და დამაჯერებელი საღებავებითაა დაწერილი.

ყურადღებას იქცევს თურმან შანშიაშვილის მოთხრობა „მეგობრები“, რომელიც სამი ნომრის მანძილზე იბეჭდებოდა. მოთხრობა სასკოლო ცხოვრებას ეხება, დაწერილია უბრალოდ და უშუალოდ, მაგრამ ეს უბრალოება ავტორს ხანდახან ღალატობს. დისონანსად ისმის ასეთი წინადადებები: „ზარის ხმამ თოვლის თეძაზე ლაღად ჩაიჯირითა“ და გამოთქმები „მოისმა ცინიკური ხმა“, „თითქოს ვულკანმა ამოხეთქაო, ისეთი ძლიერი ხმით დაიწყო“ და სხვ. ამ თავითვე უნდა გავაფრთხილოთ ავტორი, რომ ზედმეტი „მხატვრულობისაკენ“ სწრაფვა მას არაფერს შესძენს.

ჟურნალის მე-9 და მე-10 ნომრებში დაბეჭდილია ლადო ბალიაურის მოთხრობა „სასჯელი“. მოთხრობა ეხება სიფხიზლის თემას, დაწერილია ბალიაურისათვის ჩვეული კოლორიტულობით, მაგრამ გმირთა ფსიქოლოგიურ დახასიათებაში ბალიაურს ალლო ღალატობს და მოთხრობის ფსიქოლოგიური სიტუაცია ვერ არის დამაჯერებლად მოცემული. შვილმაიცის, რომ მამა მავნებლურ მუშაობაშია ჩაბმული და დედის გავლენით არ უნდა მისი გაცემა. სინიდისის ქენჯნის შემდეგ, როდესაც ამასთანავე აღმოჩნდება, რომ მამა „არ იშლის“ თავისას, დედა და შვილი გადასწყვეტენ, შეატყობინონ სადაც ჯერ არს, მაგრამ მამა გაუგებს და მოჰკლავს შვილს. შემოსული შინსახკომელი დააპატიმრებს მამას. მოთხრობა მკვლელობით იწყება და მკვლელობით თავდება. სხვათა შორის, სიტუაციის სიმძაფრის შესაქმნელად გადამეტებული მიდრეკილება მკვლელობისადმი თავისთავად არა მხატვრული და „ადვილი“ ხერხია (სწორედ ამ სიადვილეშია მისი ერამხატვრულობა). მით უმეტეს უადგილოა იგი საბავშვო მოთხრობაში, მაგრამ თუ ხანდახან მკვლელობის აღწერა ან ხსენება აუცილებელია, სრულიად ზედმეტია, მაგ., ასეთი „სისხლისმსმელი“ მეტაფორების ხმარება:

„თითქოს მტრის სისხლი ყანწით დალიეს,
ისე წვეთავდა ღვინო კახური“
(№ 6 სანდრო ჟღენტის ლექსი „სტუმრად ილიასთან“).

ჟურნალში მოთავსებული ზოგი ნარკვევი მოკლებულია ორიგინალობას და ცუდი თარგმანის შთაბეჭდილებას სტოვებს. ამასთან ნარკვევების თემა მეტწილად ფაქტების ზედაპირული დახასიათებით ან ყურმოკრული ამბით ამოიწურება. ასე, მაგალითად, პეტარა ნარკვევში დიდი მხატვრის ი. ე. რეპინის შესახებ ნახევარი ადგილი უჭირავს ბალაშოვის მიერ „ივანე მრისხანის და მისი შვილის“ დაზიანების ამბავს. ეს ამბავი რეპინის შემოქმედების დასახასიათებლად არაფერს იძლევა და ზედმეტია მრავალჯერ განმეორება წვრილბურჟუაზიული მითქმა-მოთქმისა იმაზე, თუ რამდენად დიდი შთაბეჭდილება შეუძლიან მოახდინოს სურათს (სინამდვილეში, როგორც ცნობილია, ბალაშოვი სულიერად ავადმყოფი აღმოჩნდა).

მაგრამ ყველა ზემოთადნიშნულ ნაკლთან ერთად ჟურნალის უდაო მიღწევას წარმოადგენს აკაკი წერეთლისა და იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი ნომრები. ჟურნალის ამ ნომრებში სჩანს რედაქციის ორგანიზატორული ხელი. განსაკუთრებულად კარგია ივნისის ნომერი, მიძღვნილი აკაკის დაბადების 100 წლისთავისათვის. შალვა დადიანის, ლადო ბზვანელის, ნიკო გვარაძის, პ. შარაბიძის, შ. თაბუკაშვილის მოგონებები, გალაქტიონ ტაბიძის ნაწყვეტი პოემიდან „აკაკი წერეთლის ბავშვობა და სიყრმე“, ნორჩ ავტორთა ლექსები, — ყველაფერი ეს კარგადაა შერჩეული, ამასთან აკაკის იუბილე აღნიშნულია არა მშრალი წერილებით, არამედ საინტერესო და ფერადოვანი მასალით.

თითქმის ყოველ ნომერში იბეჭდება „ნორჩ ავტორთა შემოქმედება“. მაგრამ აქაც არა სჩანს რედაქციის ორგანიზაციული და წამმართველი როლი. ახალგაზრდა, დამწყებთა ლექსების ბეჭდვა საკმარისი არ არის, საჭიროა ვასწავლოთ მათ, საჭიროა ჟურნალში საკონსულტაციო მასალის დაბეჭდვა. ამ განყოფილებაში დაბეჭდილი ლექსები თემების მიხედვით მრავალფეროვანი და საინტერესოა, ხშირად ბევრად უფრო საინტერესო, ვიდრე ამ რუბრიკის გარეშე მოთავსებული ლექსები. კარგია, მაგალითად, მ. ოქროპირიძის ლექსები „სიმღერა მეთხილამურე გოგონაზე“, „საოქტომბრო სიმღერა“. ამ ავტორს ემჩნევა ზრდა და წინსვლა. ლექსი „საოქტომბრო“ რედაქციას „ნორჩ ავტორთა შემოქმედების“ რუბრიკის გარეშეც კი გამოუტანია.

რამდენიმე შენიშვნა ჟურნალის ენაზე; აქაც არა სჩანს რედაქციის ხელი. საბავშვო ჟურნალს ენის განსაკუთრებული სიფაქიზე და სიზუსტე მოეთხოვება, რადგან ყოველსავე დაბეჭდილს ბავშვი ღებულობს როგორც ნორმას, როგორც კანონს. ჟურნალში-კი, მაგალითად, ასეთ ლაპსუსებს ვხვდებით:

1) „მშობლები“ **კვირობდენ**, რამდენი მეცადინეობა შეეძლო მას“ (№ 4, გვ. 1) (მშობლებს უკვირდათ...).

2) „მან სთხოვა მიეცა **მთელი უმაღლესი** სკოლის გამოცდების ერთბაშად **ჩაბარების უფლება**“ (№ 4, გვ. 1).

ცხადია, ლაპარაკია უმაღლესი სკოლის **ყველა გამოცდაზე**.

საგაზეთო წერილში ძნელია მთელი მასალის გარჩევა. ჩვენ შევეხეთ მხოლოდ დამახასიათებელსა და ტიპიურს, მაგრამ ესეც საკმარისად ნათლად ასახავს ჟურნალის მხატვრული განყოფილების მდგომარეობას. ჟურნალი სრულიად უგულვებელყოფს საბავშვო ჟურნალისათვის ისეთ საჭირო და მნიშვნელოვან თემატიკას, როგორიცაა მოგზაურობა, სათავგადასავლო ამბები, სამეცნიერო ფანტასტიკა, რევოლუციური წარსული და სხვ.

ჟურნალის მხატვრული მასალა არაორგანიზებული და შემთხვევითია, თვითდინებაზე და ცალკეულ ავტორთა ნებასურვილზეა დამყარებული თემატიკის შერჩევა. ცხადია, ასეთი მდგომარეობის გაგრძელება არა მარტო საზარალოა ჟურნალის ავტორიტეტისათვის, არამედ საზიანოა საერთოდ მთელი ქართული საბავშვო ლიტერატურის შემდგომ განვითარებისათვის. საბჭოთა მწერლები, საბჭოთა მწერლების კავშირი უნდა დაეხმარონ რედაქციას, მივიდნენ ჟურნალთან, მიაწოდონ მას ბავშვებისათვის სრულღირებულებიანი მხატვრული პროდუქცია.

კ. ჯავრიშვილი

სარედაქციო კოლეგია:
ი. აბაშიძე, შ. დადიანი, ნ. ეული, გ. ლეონიძე, ზ. ნატროშვილი, შ. რადიანი (პასუხისმგებელი რედაქტორი), ვ. ფულუკიძე.

რედაქციის მისამართი: მაჩაბლის ქუჩა № 13, (მწერალთა სასახლე) ტელეფონი 8—47—10.

ლ. ბ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი“ თბილისი, ლენინის ქ. № 28.

უე 8874

გივი ამილახვარი

(დასასრული)

ხალათი გადააცვა. თეიმურაზი თავის ვაჟს ქალაქის კარიბჭესთან შეხვდა. დაიწყო ნადიმი და სახალხო ღღესასწაული, რომელმაც რამდენიმე დღე გასტანა.

თეიმურაზ მეფის მთავარ საზრუნავს ფეოდალთა ოპოზიციის მოდრეკა წარმოადგენდა. მან თავდაპირველად ლმობიერი მოპყრობით, დასაჩუქრებით, დაწინაურებით შეირიგა ამ ოპოზიციის რამდენიმე გავლენიანი წარმომადგენელი, ხოლო შემდეგ ჯარით გაილაშქრა მისი მოუდრეკელი და ენერგიული ბიძაშვილის გივი ამილახვარის წინააღმდეგ, რომელიც კიდევ სურამის ციხეში იყო გამაგრებული ქართლის მეფეს თან ახლდა აგრეთვე თბილისის მეციხოვნე ყიზილბაშის ჯარიც, რომელსაც ნადირშაჰისაგან ნაბრძანები ჰქონდა ყიზილყურში თეიმურაზ მეფეს დამორჩილებოდა.

რადგან თეიმურაზმა პირდაპირი იერიშით სურამის ციხის აღება ვერ შესძლო, მან სანგრები გაათხრევინა მის გარშემო და ალყა შემოარტყა. მეციხოვნე ჯარი კარგად იყო მომარაგებული სანოვაგითა და თოფ-იარაღითა თუ ტყვია-წამლით. მას ზარბაზნებიც ჰქონდა და დიდხანს შეეძლო თავდაცვა. მემატიანე ამბობს, ხანდახან ისეთი სროლა გაისმოდა, რომ კედლისაგან ციხე არ სჩანდაო. რადგან თეიმურაზმა ციხე ვერ აიღო, გივი ამილახვარს მოციქული შეუგზავნა, შავრიგდით და ეთომილებას გაპატიებო. ამილახვარმა წინადადება მისცა, პირისპირ მოვილაპარაკოთო. მეფე ციხესთან მივიდა, კარავი დაადგმევინა და მცირედი ამალით შიგ შევიდა. ამილახვარი თავისი კაცით ციხიდან გამოვიდა და თეიმურაზს ჯვარზე შეჰფიცა, შენი ორგული არ ვიყოო. სამაჯიროდ მეფემ ხალათი უბოძა. ამილახვარმა მოახსენა: „თქვენ სარწმუნო ვარ, მაგრამ ხელმწიფისაგან ერთი ისეთი რაყამი მომიტანინე, რომ ჩემი გული შესჯერდეს და ციხის მაშინვე მოგართმევო“. თეიმურაზმა ნადირშაჰთან საჩქაროდ შეკრიკი გაგზავნა. სანამ ისპაჰანიდან პასუხი მოვიდოდა, მეციხოვნე და სალყო ჯარის შორის ერთგვარი დაძმობილება მოხდა, ლეკი, ქართველი და ყიზილბაშები ჯარისკაცები ერთმანეთთან მიმოდიოდნენ და ვაჭრობდნენ.

ერანიდან დაბრუნებულმა შიკრიკმა შაჰის პაუხი მოიტანა: ნადირი გივი ამილახვარს ატყობინებდა, შენი დანაშაული და სისხლი ჩვენი სიმაღლისა და გაძლიერების მტრომელის მეფის თეიმურაზის გულისათვის გვიპატიებიაო. შაჰი ფიცს სდებდა, თუ შემრიგდები, არაფერს გავნებო. ეს ფიცის წერილი გივი ამილახვარს შეუგზავნეს, მაგრამ მან მაინც ვერ გაბედა მოწინააღმდეგის მინდობა, ციხის კარი ჩააკეტინა და ისევ ბრძოლა გააბა. მაგრამ ამის შემდეგ მას რამდენიმე მომხრე გადაუდგა, სხვათა შორის ქართლის მთავარეპისკოპოსი კირილე, რომელიც მანამდე სურამის ციხეში იმყოფებოდა.

ბრძოლა სურამის ციხის გარშემო კიდევ გრძელდებოდა, როცა თეიმურაზის ბანაკში კახეთიდან ერეკლე მოვიდა. ის ამ დროს უკვე განშორებული იყო თავის პირველ ცოლს ყაფლანიშვილის ქალს, რომელიც მან თვრამეტი წლის ასაკში შეირთო. სურამის მახლობლად სოფელ ქვიშხეთში ერეკლეს დეიდა ანუკა ბატონიშვილი ცხოვრობდა, რომელიც აბაშიძეზე იყო გათხოვილი. მან იმერეთიდან გადმოაყვანინა თავის მაზლის ზაალ აბაშიძის ქალიშვილი ანა და ერეკლეს მიათხოვა. ქორწილი ქვიშხეთში გადაიხადეს, ისე, რომ კახურ ჩრდილოამიერს სურამის ციხის ზარბაზნები აძლიერებენ ბანს. მემატიანეს სიტყვებით რომ ვთქვათ, განისვენეს ორი დღე ლხინ-ნადიმობით, მაგრამ იყო სურამში სროლა მუდმივად ყუმბარათა და ზარბაზანთ, რომ ყურთა სმენა აღარ იყვის.

რადგან სურამის ციხის აღება ძალიან დაყოვნდა, ნადირშაჰმა საგანგებოდ მხატვარი გამოგზავნა, ციხის სურათი გადააღებინა და პირადად გაშინჯვის შემდეგ შემოსთვალა, ციხეს ირგვლივ გალავანი შემოავლეთ და ჯარი მიუყენეთ, შიგ მყოფნი თვითვე შემოგეხვეწებიანო. როცა ამ ღონისძიებამაც არ გასჭრა, სურამის ციხეს ნაღმები მისცეს და სანახევროდ დაანგრიეს, ისე რომ მრავალი შიგ მყოფი დაიღუპა. მაშინ გივი ამილახვარმა, რომელიც არც შაჰს ენდო და არც თეიმურაზს, შემოსთვალა, თამარ დედოფალი მოვიღეს და იმას ძივენდობიო. დედოფლის მისვლისთანავე გივიმ ერთგულების ფიცი მისცა მასა და თეიმურაზს, ხოლო მათგან უვნებლობის ფიცი მიიღო. ამის შემდეგ ციხის კარები გააღო. როგორც კი ნადირ შაჰმა გივი ამილახვრის კაპიტულაციის ამბავი გაიგო, შემოსთვალა ან თვალები დასთხარეთ ან ერანში გამოგზავნეთო. დიდათ შეწუხდნენ მეფე და დედოფალი, მაგრამ შაჰის ბრძანების წინააღმდეგ წასვლა ვერ გაბედეს.

გივი ამილახვარმა თვალების დათხრა ამჯობინა, ვინაიდან განსაჯა, რომ თუ ერანში გაგზავნიდნენ, სამშობლოსაც დაჰკარგავდა და თვალებსაც. თამარმა და თეიმურაზმა ის ერანში გაგზავნეს დაუბრძავებლად: ამაათანავე შაჰს სთხოვეს მისთვის მისი შეცოდება ეპატიებინა.

გივი ამილახვარის ძმისწულს ალექსანდრე ამილახვარს თავის „გეორგიანულ ისტორიაში“ მოთხრობილი აქვს თავისი ბიძის დატუსაღების და ერანში წაყვანის ამბავი. ისპაჰანიდან ფარულად ორი დიდებული მოდის, და თამარ დედოფალთან მოლაპარაკების შემდეგ, გივისთან შედის. ის მათ კარგად ხვდება. როგორც ძველ ნაცნობებს. სპარსელები გივის ორივე მხრიდან გვერდში ამოუდგებიან, ცერებზე ხელებს მოჰკიდებენ, სპარსთა ჩვეულების მიხედვით, და ტირილით შაჰის ბრძანებას აცნობებენ. გივი ხედავს, რომ წინააღმდეგობის გაწევა უაზრობა იქნებოდა, მაგრამ რადგან იცის, რომ ნებაყოფლობით დამორჩილებულთ ერანელები უფრო ლმობიერად ეპყრობიან, გულზე ხელებს დაიკრეფს და იტყვის: აღსრულდეს დიდებული შაჰის ნება მის ფერხთა მტვერზე გივი ამილახვარზეო. დედოფალი თამარი იმდენად შეწუხებულია, რომ გივის წინადადებას აძლევს თან გაგყვები ისპაჰანში, რათა შაჰს პირადად ვთხოვო შენი შეწყალებაო; მაგრამ გივი მას აშლევინებს, ვინძლო თვითონ შევძლო თავის გადარჩენაო.

ერანში მიმავალი გივი ამილახვარი გზათ შეხვდა იქიდან მომავალ შანშე ერისთავს, რომელიც ნადირმა გაანთავისუფლა თეიმურაზის შუამდგომლობის თანახმად და ამ ორმა ყოფილმა მოწინააღმდეგემ, ერთმა დაბრმავებულმა, ხოლო მეორემ დაბრმავების მომლოდინემ, ერთმანეთს სამძიმარი უთხრეს და წუთისოფლის გაუტანლობა შესჩივლეს. გამოთხოვების დროს შანშე ერისთავს ქართული ზღაპრების სიტყვები გახსენებია: იქით მიმავალი ბევრი მინახავს, უკან დაბრუნებული კი არც ერთიო.

თავისი ახოვანი გარეგნობით, ყეთილშობილი ქცევით და დიპლომატიური ჭკუით გივი ამილახვარმა, როგორც ეტყობა, დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ნადირზე და ის დასჯას გადარჩა. ერთ-ერთი მომდევნო შაჰის დროს მან ყულარაღასობა, ე. ი. გვარდიის უფროსობა მიიღო და დიდძალი ქონება შეიძინა. როცა ნადირ შაჰის სიკვდილის შემდეგ დაწყებულმა არეულობამ 1749 წელს უკიდურეს მწვერვალს მიაღწია, ერანში მყოფი ქართლკახეთელი ერთად შეიყარნენ და სამშობლოში დაბრუნება გადასწყვიტეს; მაგრამ გაუჭირდათ, რადგან დაბმეული და გაღარიბებული იყვნენ. მაშინ გივი ამილახვარმა ყველას საზრდო და იარაღი დაურიგა, დარაზმა და წინ გამოუძღვა. რამდენჯერმე გზაზე ყიზილბაშები დახვდნენ, მაგრამ ემატიანის ენით რომ ვთქვათ, გივი ასე ლომგულად და კაი სარდლობით მოიქცა, რომ საცა მტერი აუჩნდაო, ღვთის რისხვა დასცეს და ეგრე ხრმლის ძალით ქვეყანასა ქართლისათა მოვიდიან.

მოხუცებულობაში გივი ამილახვარმა მეტი ღვთის მოსავობა გამოიჩინა, ვიდრე მისი ქარიშხლიანი ახალგაზრდობის დღეებში იყო მოსალოდნელი, და თავის შეძლების დიდი ნაწილი დანგრეული ეკლესიების განახლებას, ქართველ კათოლიკეთა დახმარებას და სხვა საქველმოქმედო საქმეებს მოახმარა არა მარტო ქართლკახეთში, არამედ იმერეთსა და ახალციხის მხარეშიც.

სარედაქციო კოლეგია:
ი. აბაშიძე, შ. დადიანი, ნ. ეული, გ. ლეონიძე, ზ. ნატროშვილი, შ. რადიანი (პასუხისმგებელი რედაქტორი), ვ. ფულუკიძე.